

Unde Patres Concilii Carthaginensis apud eundem Augustinum Episcopi 90. sic de illo errore pronuntiant: Quicumque dignitatem, & affirmat humanam sibi ad vincendum peccato, & Dei mandata facienda sufficere posse naturam, anathema sit.

49 Secundus est, quod affirmarent libertatem arbitrii stare non posse cum necessitate & efficacia auxiliorum gratia Dei. Dicebant enim apud D. Hieronymum in Epistola ad Ctesiphontem: Non est liberum arbitrium, si Dei indiget auxilio. Quem errorem egregie refellit Divus Augustinus variis in locis, præsertim lib. de spirit. & litt. cap. 26. sic habet: Libera ergo arbitrium evacuamus per gratiam? absque sed magis liberum arbitrium statuimus. Sicut enim lex per fidem, sic liberum arbitrium per gratiam, non evacuatur, sed statuitur; neque enim lex impletur, nisi libera arbitrio; sed per legem cognitio peccati, per fidem imperatio gratia contra peccatum, per gratiam sanatio animi a vicio peccati, per animam sanitatem libertas arbitrii; per liberum arbitrium iustitia dilectio, per iustitiam dilectionem legis operatio. Ac per hoc sicut lex non evacuatur, sed statuitur per fidem, quia fides imperat gratiam, qua lex impletur; ita liberum arbitrium non evacuatur per gratiam, sed statuitur, quia gratia sanat voluntatem, qua iustitia libere diligitur. Et Epist. 88. ait: Voluntas ratio est liberum, quanto sanior; ratio autem sanior, quanto divina misericordie gratia subsistit. Similia habet D. Prosper scribens contra Semipelagianos, nam in libro contra Collatorem cap. 38. hæc scribit: Non conturbat nos superbientium inepta querentia, qua liberum arbitrium cæssantur ausuri, si & principia, & profectus, & perseverantia in bonis usque in finem; Dei dona esse dicantur; quoniam opitulatione divinae gratia, subsistentia sunt voluntatis humanae. Et in resp. ad capitula Gallorum: Gratia, inquit, non abolet, sed auolet liberum arbitrium. Quibus verbis gratiam non solum ad libertatis amicum, sed etiam ut ejus nutrimentum & parentem nobis exhibet, unde in carne de ingratia, sic in eos invehitur.

Et vanam insano profertis corde querelam: Omne opus arbitrii sublatum vociferantes, Currere currentem, si non & velle voluntum est, &c. Et infra:

Hæc itaque arbitrium cum sanat gratia, tolli dicitur, & perini vita aspirantem purat, &c.

50 In eundem errore impingit Monachos Adrumetini Monasterii in Africa, notat Jansenius lib. 5. de hæresi Pelagiana cap. 24. Illud tamen, inquit, inter utrosque (Adrumetinos & Pelagianos) discrimen fuit; quod Pelagiani, ne libertas tolleretur, talem gratiam sustulere. Adrumetini, ut salva maneret talis gratia, libertatem. Namque quia illi hæretici erant, inimici Crucis Christi; isti Catholici qui quodlibet sibi tolli mallet, quam gloriam Dei. Sed in hoc haud dubie hic Auctor hallucinatus est: tam bene enim hæretici sunt, qui libertatem negant, ut gratiam fervent, quam qui gratiam negant, ut libertatem astruant, nec minus Ecclesie ad hæreticos proscripsit Lutheranos, Calvinistas, & ceteros, qui prætextu gratia commendande libertatem homini abutulerant, quam Pelagianos, qui prætextu servandæ libertatis efficaciam gratia evacuarent. Unde recte Nyrtianus dixit, semper Christum inter duos hæreticos crucifigi, & veritatem inter duos extremos pendere errores, uti Christum inter duos latrones.

51 Tertius error Pelagianorum erat, quod existimabant voluntatem hominis lapsi esse in perfetto æquilibrio, sicut erat in statu innocentie, & æque pronam in bonum ac in malum, subindeque dicebant liberum arbitrium non fuisse laesum & debilitatum per peccatum Adami, nec ratione concupiscentia; magis propendere ad bonum delectabile contrarium rationi, quam ad bonum honestum & rationi consonum, ut refert D. Prosper in Epistola ad Augustinum, præfixa libro de prædest. Sanctorum ubi eos dicit affirmasse, Quantum quisque ad malum, tantumdem habere facultatis ad bonum, parique momento animus se vel ad vitia vel ad virtutes movere.

Quartus denique erat, quod libertatem arbitrii generaliter definebant per indifferentiam ad bonum & malum: ita ut neminem liberum esse dicerent, nisi qui posset indifferenter bene vel male operari, ut liquet ex Augustino lib. 1. operis imperfecti contra Julian. pag. 130. ubi eum slositque Pelagianos reprehendit, quod libertatem generaliter sumptam restringerent ad potestatem indifferentem circa bonum & malum, seu quæ posset bene & male velle: quia ex hoc sequeretur, quod nec Deus, nec Angeli, aut homines beati, qui non possunt peccare seu male appetere, non essent liberi: si liberum non est (inquit) nisi quod duo potest velle (id est bonum & malum) liber ergo Deus non est nisi matum non potest velle, de quo ipse dixit: Deus esse nisi iustus non potest. sicine Deum laudat, ut ei aufertur libertatem. Unde merito sic concludit Anselmus in Dialogo de libero arbitrio cap. 1. Quoniam liberum arbitrium divinum & honorum Angelorum, peccare non potest, non pertinet ad definitionem liberi arbitrii posse

peccare. Item D. Thomas in 2. dist. 25. q. 1. art. 7. ad 4. sic dicitur: Ad rationem liberi arbitrii non pertinet ut indeterminate se habeat ad bonum vel ad malum: quia liberum objectum voluntatis, nec in malum tendat, nisi propter aliquem defectum, quem apprehendit ut bonum, cum non sit volentis aut electio nisi boni, aut apparentis boni: & ideo ubi perfectissimum est liberum arbitrium, ibi in malum tendere non potest. Sed hoc ad libertatem arbitrii pertinet, ut actionem aliquam facere vel non facere possit: & hoc Deo convenit, bona enim quæ facit potest non facere, nec tamen malum facere potest. Quibus verbis S. Doctor hoc inter indifferentiam contradictionis ad agendum & non agendum, & indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum statuit discrimen, quod prima pertinet ad rationem libertatis, non vero secunda. De quo plura diximus in Tractatu de actibus humanis disp. 2. art. 3. §. 5.

DISPUTATIO II.

De Hæresi Semipelagiana.

Capta est vulpes illa astutissima, Pelagianorum vide licet nefanda pravitas, quæ Christi vineam demolebatur: sed illa post se vulpescula reliquit malitia suæ zmulas: teterima hæc hydra nova capita exultit, dum Semipelagianorum insulam fobolem Pelagii hæresis parturit. Unde explicatis Pelagianorum erroribus in materia de gratia & libertate, consequens est, ut dogmata Semipelagiana hæresis declaramus, quæ Pelagiani erroris particula dici potest, sicut Pelagii hæresis Origenis ramifera, a D. Hieronymo appellata est.

ARTICULUS I.

Origo Semipelagianæ hæresis describitur.

Occasione scriptorum D. Augustini contra Pelagianos, tres errores circa gratiam & prædestinationem orti sunt: duo in Africa, & unus in Gallia, ut non obscure significat Prosper in Epistola ad Augustinum, præfixa libro de prædestinatione Sanctorum: ubi dicit nonnullos in Africa jam antea turbatos fuisse is qui ille scripserat de prædestinatione; sicut jam multi coeperunt istem moveri in Gallia.

Primus error fuit Monachorum Adrumetinorum, qui ut refert D. Augustinus lib. 2. retract. c. penultimo, lecta ejus Epistola 103. ad Sixtum, duas in partes divisit sunt; quarum una, duce Floro, credebant gratiam Dei a D. Augustino ita predicari, ut tolleretur libertatem arbitrii, & correptionis necessitatem; altera vero pro liberi arbitrii defensione pugnavat, quam diffensionem S. ille Doctor ut collegeret, scripsit duas Epistolas ad Valentinum Adrumetini monasterii præfectum, ejusdemque Monachos, quæ sunt inter Augustinianas 46. & 47. totidemque libros, unum de gratia & libero arbitrio, alterum de correptione & gratia: quibus dicit offendit, per efficaciam divine gratia non tolli libertatem arbitrii, neque necessitatem aut utilitatem correptionis: quia ista Deus utitur tanquam medio extrinsecus adhibito, & moraliter excitante, dum inrus bonam voluntatem in corde hominis operatur & facit ipsum de nolente volentem, & de repugnante consentientem. Ita, uti dixi, refert Augustinus lib. 2. Retract. c. 69. ubi sic ait: Propter eos qui cum defenditur Dei gratia, putant ausuri liberum arbitrium, scripsi librum de gratia & libero arbitrio. Ad eos autem scripsi Monachos Adrumetinos, in quorum monasterio de hæc re coepit esse contentio, ita ut me consulerent eorum aliqui cogere. Responsus ad eosdem scripsi alterum librum, quem de correptione & gratia prænotavi, cum mihi nunciatum esset, dixisse illi quemdam, neminem corripendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum. Hoc ergo inter Pelagium & Adrumetinos Monachos discriminis fuit, quod Pelagius necessitatem & efficaciam gratia excluderet, ut servaret libertatem arbitrii: illi vero negabant libertatem arbitrii, ut gratiam efficacem & prædestinationem gratuitam, quam Augustinus docebat, tuerentur.

Secundus error, occasione scriptorum S. Augustini ortus, est Prædestinatio, qui, ut refert Sigebertus in Chronico, anno 415. videntes Augustinum affirmare, gratiam Dei non modo necessariam esse ad pie vivendum, sed etiam gratis dari & absque ullo merito precedente, secundum Dei consilium & propositum suæ voluntatis, per illamque non discerni, ac denique sic de illa loqui ut videretur totum salutis nostræ negotium in divina electionem & prædestinationem rejicere; existimarent liberum arbitrium per gratiam tolli, homineque per illam solum sine voluntaria obedientia salvari; & pariter peccatores vel solius divine reprobationis damnari; neque mala opera obesse illis qui prædestinati sunt, neque bona procedere reprobis. Quæ hæresis damnata fuit in Concilio

Concilio Arelatenfi triginta Episcoporum, anno ut vult Baronius 490. & ad illam respexit videtur Araucanica Synodus secunda, cap. 25. dum dicit: Hoc secundam fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati (Christo auxiliante & cooperante) quæ ad salutem pertinent, possint & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere. Aliquis vero ad malum divina potestate prædestinatus esse, non solum non credimus, sed etiam, si fuit, qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illi anathema dicimus.

Scio quidem Jansenium lib. 8. de hæresi Pelag. cap. ultimo enixe contendere, nullam unquam fuisse Prædestinationem heresim, eamque quam Sigebertus, & alii, qui cum fecuti, hoc nomine indigitant, nihil aliud esse quam veram Augustini, Properi, Hilarii, & aliorum gratia defensorum de Prædestinatione gratuita doctrinam, quam Semipelagiani hæresis nota infamarunt: quod & prius docuerat Jacobus Ufferius, insignis Calvinista Hilbernus, qui anno 1622. librum edidit Dublini, hoc titulo inscriptum: Cæcitas & pædestinatio controversa ab eo nota historia. Verum, prætextum quod in prædicto Arelatenfi Concilio, Epistola Pauli ad Lucidum, qua exprimitur & anathematizantur Prædestinatorum errores, approbata fuisse dicitur, & Episcoporum subscriptione munita, ut refert Baronius anno Christi 490. ejusdem insuper hæresis Prædestinatio meminere Hincmarus in Epistola ad Nicolaum Papam, & Prosper Tiro in Chronico Pishaano, id est Pithœi cura edito ex codice Bibliothecæ sancti Victoris Parisiensis, & Genadius Massiliensis in appendice ad librum S. Augustini de hæresibus, ubi ad octoginta novem ab ipso Augustino enumeratas, quatuor postea exorta addidit, Prædestinatio, Nestorianism, Eutychnianam, & Timotheanam, ut testatur Hincmarus lib. de prædest. cap. 1. habeturque etiam hæc appendix in codice Bibliothecæ S. Victoris Parisiensis:

4 Tertius error, præcedentibus extreme oppositus, cepit in Gallia apud Massiliam, in ipsa fere ultima D. Augustini ætate occasione libri de correptione & gratia, quem Sanctus Doctor conscripserat, ut Monachos Adrumetinos instrueret. Cum enim quidam Massiliensis Presbyteri, & Gallie Episcopi, in eo libro legissent quæ de propositio divine voluntatis & prædestinationis (quo salvandi a periculis discernuntur, & de efficacia divine gratia) qua indeclinabiliter & insuperabiliter agit voluntas nostra Augustinus docet, maxime turbati & scandalizati sunt; & unde Africanus plenus instruit, suum deposuere errorem, exinde Galli novæ lætæ aspectu excecati sunt, & in errorem adducti, ut testatur Prosper in Epistola ad Augustinum in principio, ubi sic ait: Multi servorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt, in Sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinionem, & Ecclesiasticæ sensui, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti. Et cum aliquandiu tarditatem suam culpam mauerint, quam non intellegit reprehendere, quidamque eorum lucidiorum super hoc atque peritiorum beatitudinis tua expositionem voluerint populare, evenit ex dispositione misericordie Dei, ut cum quosdam intra Africanam similia movissent, librum de correptione & gratia, plenum divina auctoritate emitteres. Quo in nationum nostram, in sperata opportunitate delato, prænotavi omnes querelas relictum sapientiam; quia universis questionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plene hic absoluteque responsum est, quasi hoc specialiter studeris, ut quæ opus nos erant turbata componere. Recensio autem hoc beatitudinis tuo libro, sicut qui Sanctam atque Apostolicam doctrinam tuam auctoritatem antea sequebantur, intelligentes instructioresque sunt facti; ita qui per confusionem suam impediebantur obscuro, avertiores quam fuerant recesserunt.

5 Qui igitur in Gallia clariis explicatam S. Augustini doctrinam libro de correptione & gratia, adhuc dariorum habebant, novum explicandi mysteria gratia & prædestinationis modum inveniunt, quo inter Pelagium & S. Augustinum mediis, neque in damnatum ab Ecclesia errorem cum Pelagio declinare, neque fatum cum S. Augustino, fatalemque necessitatem proferre videantur. Nam sicutur humanam naturam, Ade peccato corruptam, sola Christi gratia posse reparari. Item consentiunt non solum gratiam Christi necessariam esse, quæ per baptismum præterita peccata dimittit, sed etiam quæ humanis voluntas præveniatur, & ad quodcumque opus bonum vel incipiendum vel perficiendum adjuvetur. Unde S. Augustinus libro de prædestinatione Sanctorum ad Properum & Hilarium cap. 1. dicit: Pervenirent isti fratres nostri, pro quibus solliciti est pia caritas vestra, ut credant cum Ecclesia Christi, peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanum, nec ad isto malo nisi per justitiam secundam hominis aliquid liberari. Pervenirent etiam ut preveniri voluerat hominum Dei gratia faceretur, atque ut ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum sibi quicquam sufficere posse consentirent. Detinet ergo ista in qua per-

venerunt, plurimum eos a Pelagianorum errore distant. Sententiam vero D. Augustini de gratia & prædestinatione sic temperari volunt, ut Deus universalis vocatione omnes pariter ad fidem & baptismum invitet, sed vis & efficacia hujusmodi vocationis ex humana pendet voluntate; ut quicumque credere voluerit, & baptizari, eo merito quo voluerit, & ipsius fidei augmentum, & perfectæ sanctitatis consequatur effectum. Unde volens gratiam non esse necessariam ad initium salutis, id est ad voluntatem credendi, ipsamque fidem initialem, neque ad petendum, quærendum, pulsandum, &c. sed vires naturales liberi arbitrii ad hoc sufficere; atque extralibus initiis pendere cardinem differentie, eorum, qui vocantur, aut non vocantur efficaciter ad fidem & salutem, quippe ab æterno fuerunt a Deo electi & prædestinati, vel a contrario reprobati: nimirum quia Deus efficaciter vocat eos qui prævis hujusmodi initiis, tamquam meritis humanis, vocari meruerunt: & quos præstitit hæc initia habituros, suaque gratia bene ulteros prædestinavit, reiectis aliis omnibus, in quibus ejusmodi initia naturalia, & bonum usum gratia, liberique arbitrii cooperationem, non prævidit. Hæc (inquit Prosper Epistola ad Augustinum) ipsorum definitio ac professio est: omnem quidem hominem Adam peccato peccasse; & neminem per opera sua, sed per Dei gratiam regenerationis salvari: universis tamen hominibus propitiationem quæ est in sacramento sanguinis Christi, sine exceptione esse propositam, ut quicumque ad fidem & ad baptismum accedere voluerint salvi esse possint: qui autem crediderint sunt, quibus in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam sit servanda, mansuri sunt, præstite ante mundi constitutionem, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futura electione & de hac vita bono sine excessivo esse prævidit, adeoque omnem hominem ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri, ut de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cum voluntaria devotione se paratos. Similiter Hilarius Epistola ad Augustinum: Consentiant omnem hominem in Adam peccasse, nec inde quemquam posse proprio arbitrio liberari; sed id conveniens asserunt veritati, ut cum profectis & nunquam suis viribus surrecturis annuntiatibus obtinenda salutis occasio, eo merito quo voluerint & crediderint a suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequantur effectum.

Itaque Massilienses in multis a doctrina Pelagii abhorrentes, in aliquibus tamen ei adhaere, præsertim in eo quod dicebant primam gratiam & vocationem ex meritis bonæ voluntatis dari; & propter hoc: Semipelagiani, seu reliquia Pelagianorum, dicti sunt: licet S. Thomas communi nomine eos Pelagianos appeller, ut patet a. 2. q. 6. art. 1. & 1. p. q. 23. art. 7. ubi ait: Pelagianos possit se initium bene faciendi ex nobis, consummationem autem ex Deo. Et 3. contra Gentes cap. 149. dicit Pelagianorum errorem fuisse, auxilium meritis gratia esse ex nostro merito, ac primum initium justificationis esse ex nobis, consummationem autem ex Deo. Item quodlib. 1. art. 7. inquit: Ad errorem Pelagianorum pertinet dicere, quod homo possit se ad gratiam preparare absque auxilio divinae gratia.

ARTICULUS III.

Præcipua Semipelagianorum dogmata recensentur.

Præcipua Semipelagianorum dogmata, quæ in Epistolis Properi & Hilarii ad Augustinum sæpe citatis describuntur, ad quatuor præcipua capita reduci possunt: primum respicit prædestinationem, secundum tangit vires liberi arbitrii, tertium spectat ad initium fidei, quartum ad donum perseverantiæ: ex quibus quatuor capitibus varia corollaria, tanquam errores ex erroribus deducebantur, ut verificaretur quod de corpore Behemot, seu diaboli, legitur Job 41. Corpus ejus quasi scuta fulvis, compactum squamis se premerantibus; una uni conjungitur, & ne spericulum quidem incidit per eas.

§. I.

Quid de prædestinatione Semipelagiani docuerint?

6 Nomen prædestinationis dupliciter usurpari potest, primo large pro quocumque decreto seu constitutione efficaci Dei circa actus nostros, secundo stricte pro transactione efficaci hominum ad gloriam: qui est frequentior usus illius nominis apud Theologos. De prædestinatione primo modo sumpta dicebat Semipelagiani, ipsam non prevenire voluntates nostras: quia salta humana libertas tolleretur, & fatalis quædam necessitas induceretur. Constat hoc dictam, primo ex verbis Properi referentis eorum errores in Epistola citata ad Augustinum, ubi sic ait: Removeri dicunt omnem industriam, colligere virtutes, si Dei constitutio humanae preventiat voluntates; & sub hoc nomine prædestinationis, fatalem quamdam necessitatem inducunt. Unde in Epist. ad Rufinum, sic loquitur de Massili-

Massiliensibus: Scripta Augustini, quibus error Pelagianorum impugnatur, insistant, dicentes cum liberum arbitrium penitus amoverit. Secundo id patet ex Fausto, Semipelagianorum Antesignano: nam ille lib. I. de libero arbitrio, cap. 4. doctrinam Augustini (suppresso tamen ejus nomine) impugnat, sic ait: Sed pietatis fronte gentilitatis munus, & inter gratia vocabulum, absconditum erit FATALE DECRETUM. Et cap. 12. Recedat, inquit hinc originalis defectio, vel fatalis.

7. De predestinatione vero secundo modo accepta in primis asserant, eam non esse pure gratiam, sed dependentem a prescientia meritorum; neque certam ex se & ab-intrinsico, sed ex prescientia qua Deus praevidet quid unusquisque facturus est, quive bono vel malo sine ex hac vita discessuri sint. Hoc etiam patet, tum ex verbis Prosperii initio Epistolae ad Augustinum, ubi de Massiliensibus ait: Qui autem credituri sunt, quive in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sint juvandi, mansuri sunt, praefisse dicunt, ante mundi constitutionem Deum, & eius praedestinatio in regnum suum, quae gratia vocatur, dignus futurus electione & de hac vita bono sine excessibus praevident. Tum etiam ex Fausto lib. a. de gratia & humane mentis arbitrio, ubi haec scribit: Aliud est praesire, aliud praedestinari: prescientia gerenda praesertim, postmodum praedestinatio veritanda describitur: prescientia de alieno subsistit actu, praedestinatio de iudicio suo; a prescientia quo sunt nostra produuntur, a praedestinatio quo sunt preparantur; ac per hoc nisi prescientia exploraverit, praedestinatio nihil decernit. Unde Prosper in sua Epistola inter alia consultum Augustinum: An per prescientiam possit fieri propositum, an vero prescientia quodam ordine sit subiecta propositio? Id est an efficacia & infallibilitas divini decreti hominibus gloriae preparantis, fundetur in prescientia operum futurorum, vel potius hujus scientiae certitudo & infallibilitas, ex firmitate & efficacia divinorum decretorum derivetur?

8. Nec solum futurorum absolutorum prescientia utebatur ad mysterium praedestinationis explicandum, sed etiam scientia conditionatorum, cum enim contra id quod assererant, Deum non dare dona sua gratiae, nisi supponendo ex parte hominis initium aliquid bonae voluntatis, premerentur a Catholicis exemplo parvulorum, qui cum fit peccato originali adstricti, nec in illis possit esse ullum initium bonae voluntatis, quidam tamen baptismum recipiunt, alii vero sine illo decedunt: respondebant (ut refert item Prosper) Tales perii, talesque salvati, quales futuros illos in annis majoribus, si ad adultam pervenissent aetatem, scientia divina praevidisset. Similiter cum urgebatur exemplo adultorum, & querebatur ab ipsis, cur illis & non illis Evangelium praedicetur? Id non in divina benevolentiae voluntatis rejiciebant, sed in fidem, & in opera eorum conditionate a Deo praesentia, ut ait Deus procuter illis Evangelium praedicari, quia eos prescit credituros si audiant; alii vero non, quia praesentis eos non credituros. Vel ut loquitur D. Prosper: Dicebant dispensasse Deum tempora & ministeria praedicationis, iuxta quod praevidebat aliquos credituros, & exorturos esse bonorum credulitatem voluntatum. Et hoc modo Praedestinationem heresim putabant excludere, tollendo scilicet antecedentiam & efficaciam divinae voluntatis, & recurrendo ad prescientiam absolutam vel conditionatam futuri consensus voluntatis humane.

9. Aliud doctrinae Massiliensium dogma erat, praedestinationem non esse infallibilem, quod non posset numerus praedestinationum minui, vel augeri, & perseverantia semel donata, de facto amitti: Nec acquiescent (inquit Prosper citata Epistola) praedestinatum electorum numerum nec augeri posse nec minui, ne locum apud infideles & negligentes conversationum incrementa non habeant. Et Hilarius in Epistola etiam ad Augustinum: Inde est quod & illud pariter non accipiunt, ut eligendorum, reijciendorumque esse definitum numerum voluntatum.

10. Item assererant (ut Prosper & Hilarius in istdem Epistolis referunt) quantum ad Deum pertinet, paratam esse aequaliter omnibus vitam aeternam, quantum autem ad arbitrii libertatem, ab eis eam apprehendi, qui Deo sponte credunt, & auxilium gratiae merito credulitatis accipiunt.

11. Denique in Augustini de praedestinatione & reprobatione doctrina acriter invehebantur, & dicebant eam fatum inducere, arbitrii libertatem auferre, gignere desperationem in peccatoribus, otium & ignaviam in Sanctis, orationis studium extinguere, laudem bonis operibus detrahere, & homines ad licentiam & dissolutionem vite incitare; addebantque, ea quae de vocatione electorum secundum propositum, & de gratuita praedestinatione, item S. Doctor contra Pelagianos disputans scripserat, Ecclesiastico sensui, & Patrum qui eum praecedentem opinionem esse contraria; ut patet ex Epistolis Prosperii & Hilarii saepe citatis, & ex libris Fausti Regienis de libero arbitrio. Multi (inquit Prosper) qui in Massiliensi urbe consistunt, Sanctitatis tuae scriptis, qua adversus Pelagianae heresim condidisti, contrarium putant Patrum opi-

nioni & Ecclesiastico sensui, quidam in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputant.

Ex his Semipelagianorum dogmatibus, quaedam sunt haeretica, & ab Ecclesia damnata: alia non sunt erronea, sed ab Ecclesia tolerata.

§. II.

Quid de viribus liberi arbitrii, initio fidei, & postrema in fide & sanctitate perseverantia, Semipelagianii senserint?

7 Otius controversia inter Augustinum & Massilienses fundamentum & cardo erat, utrum a Deo vel ab homine capiendae sint bene beataeque vivendi primordia, utrum felicitatis auctor & architectus sit homo, an Deus? Ille Dei causam & gratiae agebat, hi partes hominis & liberi arbitrii sustinebant: ille Deo potens hominis committebat, hi ex infirma libertate tendere volebant: fortis & ille invictus gratiae defensor, voluntatem humanam divina humiliter subijciebat; libertatem illi superbia impietate praerebant, ac de liberi arbitrii viribus nimis alte sentiebant. Etenim ut refert Hilarius in Epistola ad Augustinum, in voluntate nostra vires ad bene operandum distinguebant a viribus ad bene desiderandum, petendum, credendum &c. quae pertinent ad initium bonae operationis; addebantque quod voluntas nostra, dum est integra ante lapsum, poterat non solum petere & desiderare, sed etiam bene velle & operari, adeoque quod tunc gratia adjuvabat hominem bene volentem & operantem, fuit bonam ejus voluntatem; corrupta tamen per peccatum originale natura, non remanere volebant in nobis vires ad bene operandum, & recte volendum (quae sunt operationis hominis faui) sed tantum ad desiderandum salutem, & petendum remedium; & has vires dicebant esse femina quaedam virtutum naturaliter infusa animae nostrae. Et quia nemo potest desiderare salutem, & eam petere, nisi prius credat Salvatore, ideo etiam credulitatis affectum ex nostra voluntate esse, gratiamque Christi antecedere affirmabant: sicut aeger licet non habeat vires ad ambulandum, & faciendum alia opera hominis faui, potest tamen desiderare salutem & quere remedium, ac petere medicinam. Unde ista initia bonae voluntatis, non in solo credulitatis affectu, sed etiam in petitione, pulsatione, desiderio fanitatis, & similibus actibus imperfectis consistebant; dicebantque illa in hominibus praesquiri, ut Deus gratiam ad credendum, sperandum, diligendum, & ad alios actus perfectos efficiendis, tribuat, adeoque gratiam Dei non solum fore nisi hominem iam appetentem bonam, ita quod prior fit obedientia nostra, quam Dei gratia, nostraeque Deus expectet voluntates, ut purgari & sanari velimus, non autem per suam gratiam efficiat ut fanitatem animae queramus ac desideremus. Idque assererant, tum Deum viderat injustus, & personarum acceptor, quomodo sua gratia praevidendo, alios vero relinquo ad sperandum: tum etiam ne naturalis arbitrii nostri libertas, & inclinatio ad bonum, per originale peccatum omnino extincta videatur, si nequidem fanitatem suam homo ex se possit desiderare, ac petere, opeque medici implorare. Unde Hilarius in Epistola ad Augustinum de Massiliensibus ait: Conveniens asserunt veritati, vel congruum praedicationi, ut cum prostratis, & nunquam suis viribus surrecturis, annuntietur salutis obtinenda occasio, eo merito quo voluerint & crediderint a suo morbo se posse sanari, & istius fidei augmentum, & totius sanctitatis sua consequantur efficium.

Quod autem de inchoatione fidei, hoc etiam de in ea usque ad finem perseverantiam dicendum esse putabant, nimirum utramque humane voluntati pariter adscribendam, ut asserit D. August. de dono persever. cap. 17. ubi ait, tui initium fidei, & usque in finem perseverantiam, sic in nostra constituitur potestate, ut Dei dona esse non putent, neque ad hac habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates: cetera vero istum dare concessionem, eum ab illo imperantur credentis fide. Et inferior: Sed haec, inquam, ut a Deo dentur nobis, fides imperat, qui incipit a nobis: quam fidem & incipere habere, & in ea usque ad finem permanere, tamquam id non a Domino accipiamus, nostram esse contendunt. Etenim nonnullis injectis: Ad sola illa exhortantur dona, quae non a Deo dari, sed a nobis esse contendunt, sicut sunt initium fidei, & in ea usque ad finem perseverantiam. Hinc apud S. Prosperum, fidem & permanentem in fide, ad prescientiam, non ad praedestinationem revocabant dicentes: qui autem credituri sunt, quive in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sint juvandi, mansuri sunt, Deum praefisse ante mundi constitutionem, & eos praedestinasse.

Errabant etiam circa perseverantiam in virtutibus, & illarum operibus, quam licet faterentur inter Dei dona connumerari, nullum tamen volebant dari perseverantiae donum, quo fieret ut sancti & praedestinati certo & infalli-

fallibiliter perseverarent, seu quo non nisi bene operantes, ac in bonis operibus perseverantes essent, quale docet Augustinus cap. 11. & 12. libri de correptione & gratia. Ita refert Hilarius in Epistola ad Augustinum, ubi de Massiliensibus scribit: Deinde moleste ferunt ista dividi gratiam, quae vel rursus primo homini data est vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perseverantiam, non qua ferat ut perseveraret, sed sine qua per liberum arbitrium perseverare non posset; nunc vero sanctis in regnum per gratiam praedestinatis, non solum adjuvorum perseverantiae datur sed tale ut eis perseverantia ipsa deest, non solum ut sine isto dona perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non perseverantes sint. His verbis Sanctitatis tuae (lib. de corrupt. & gratia cap. 11. & 12.) ista movetur, ut dicant quosdam desperationem hominibus exhiberi. Ex quo patet quod licet illi haeretici auxilium sufficiens & voluntati subditum, quo voluntas poterat operari si velit, liberent admittent, auxilium tamen de se & ex natura sua efficacius, quod subijcit sibi voluntatem, & eam ad agendum applicat, ac infallibiliter cum actu conjungit, omnino repudiabant: quia falso existimabant cum tali auxilio libertatem & indifferentiam voluntatis nostrae non posse componi. Unde dicebat Vitalis Semipelagianorum precursor, ut refert Augustinus Epistola 107. Operari Deum, quantum in ipso est, ut volumus cum nobis nota sunt ejus eloquia: sed si eis acquiescunt, nos ut operari eorum nihil nobis prodest efficiunt: quod est ponere gratiam Dei, ut effectum habeat seu ut efficacius fit, dependere a nostra voluntate. Quod ibidem impugnat Augustinus, subdens de ipso Vitali: Quae si dicit, profecto nostris orationibus contradicit, & iustus libro de correptione & gratia cap. 14. ubi sic ait: Deo volenti salvanum facere nullum humanum resistit arbitrium: sic enim velle & nolle in volentis aut volentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem. Extat etiam in eodem libro cap. 12. versus finem, praclarissimum ejusdem S. Doctoris testimonium, quo etiam supposito auxilio sufficienti, sine quo non potest aliquis perseverare, adhuc tamen requirit operationem Dei, qua infallibiliter flectatur voluntas, asseriturque non relinquatur in ejus arbitrio, ut si velit, maneat, si vero nolit, non maneat. Ea aurea ejus verba: Tanquam quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum (scilicet Sanctorum) ut ideo possint, quia sic volunt: ideo sic volunt, quia Deus operari ut volent: nam si in tanta infirmitate vita hujus ipsi relinqueretur voluntas sua, in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent si volent, nec Deus in eis operaretur ut volent, inter eos & tantas tentationes infirmitatis sua voluntas ipsa succumberet: & ideo perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec volent; aut non ita volent infirmitate voluntatis, ut possent. Subvenitum est igitur infirmitati voluntatis humane, ut divina gratia indefinibiliter & insuperabiliter operetur: & ideo quantumvis infirma; non tamen desinet, neque adversitate aliqua vinceret. Quo nihil clarius & expressius dici potest, ad docendum dari auxilium efficacius, a sufficienti distinctum, quo aliquis non nisi operans aut perseverans fit; quantumvis sub ejus efficacia & infallibilitate voluntas retineat potentiam ad non agendum, vel ad non perseverandum; subindeque cum ejus libertate & indifferentia actuali tale auxilium compositibile fit.

ARTICULUS III.

An Semipelagianii initium fidei & bonae voluntatis in nuda natura posuerint, vel gratiam aliquam internam, sed non idoneam, ei adjuverint?

13 Certum est omnes Semipelagianos in eo convenisse, ut initium fidei & bonae voluntatis a nobis in nobis esse dicerent: ut patet tum ex Epistolis Prosperii & Hilarii ad Augustinum: tum ex ipso Augustino in libro de praedestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiae, quibus ad Epistolas Prosperii & Hilarii respondet. Sed distinctio illi haeretici initium fidei & salutis ex nobis esse existimant: duobus enim modis id esse potuit; primo ut illud initium fieret a sola natura, sine ullo adiutorio gratiae interioris: secundo ut initiales illi actus cum aliqua gratia fierent, quae tamen talis esset, ut indifferenter se habens & moraliter tantum excitans, maneret in potestate voluntatis, quae ut uteretur pro arbitrio suo. Hic est controversiae cardo: in qua Janenius lib. 8. de haeresi Pelagiana sentit, Semipelagianos non in ipsa natura, omni destituta gratia, sed adjecta ea tantum quae datur posse, non vero operari, initium fidei & bonae voluntatis posse, sed quod non satis esse duxit. Contra Patres Societatis censent, eos in nuda natura, omni gratiae auxilio carentem, initium fidei & meriti collocasse, neque ad id ullum, quaeque qualem id foret, gratiae adiutorium invenisse. Alii vero docent, inter Semipelagianos, aliquos om-

nem proflus gratiam ab initio fidei & meriti removisse, alios talem admisisse: quae cum esset pure indifferentis, & liberi arbitrii determinationem non caudaret, sed expectaret, locum adhuc naturali merito relinquere. Ita Franciscus a Sancto Augustino Macedo, Franciscanus, in opusculo cui titulus est: Mens divinitus inspirata Sanctissimo Patri Domino nostro Innocentio Papa X. super quinquage propositione Cornelii Jansenii, art. 5. ubi censuram quartae propositionis exponit.

Hac sententia videtur verior & probabilior: In primis enim quod essent alii Semipelagianii, qui Pelagianis similes, fidei & voluntatis initium in nuda natura ex integro ponerent, aperte colligitur ex Epistola Prosperii ad Augustinum, ubi sic ait: Quidam vero horum in tantum a Pelagianis semitis non declinant, ut cum ad conferendam eam Christi gratiam, quae omnia praevient merita humana, cogantur, ut si meritis redditur, frustra gratia nominetur; ad conditionem hanc voluit uniuscujusque hominis pertinere, in quo cum nihil prius merentem, quia nec existentem, liberi arbitrii, & rationalis gratia instituit, ut per differentiationem boni & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum ejus possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam qua in Christo veniuntur pervenire: per naturalem scilicet facultatem petendo, quarendo, pulsando, ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo intreat, quia bono natura bene usus, ut ad istam salvandam gratiam, initials gratia ope mereris pervenire. Quibus verbis significat aliquos Semipelagianorum, convictos Scripturae testimonio, quibus probatur gratiam praecedere fidem & quiddam aliud ad salutem pertinere, recurrere ad evanescionem Pelagii, abutentis nomine gratiae, & per illud intelligentis naturae donum creationis, liberique facultatem arbitrii, quam, gratiam initialem appellabant, de qua illa Scripturae testimonia sibi obiecta intelligi volebant. Et contra illos esse videtur Canon ille Aeraucianae Synodi, quo dicitur: Si quis sine gratia Dei creditur, voluntatis, desiderantis, & pulsantis nobis, misericordiam conferri dicit, &c.

Deinde quod essent alii ex Semipelagianis, qui naturae gratiam adjuverent, sed eam talem, ut subiecta arbitrio ab eo penderet, ejusque nutui obediret, ac omnino pedesset, quae voluntatis esset, multipliciter suaderi potest. Primo ex eodem Prospero in eadem Epistola, ubi de Semipelagianis ait: Nec considerant se gratiam Dei, quam cunctis non praeviam humanorum voluntate esse meritum, etiam illis voluntatibus subdere, quae ab ea secundum suam phantasiam non negant esse praevientia. Ubi a Semipelagianis admittitur gratia comes, non praevia, qua humana merita sunt; & quae ex verbis cooperationis destinata sit a Deo, ut patet ex verbis sequentibus: Hanc sine gratia sine prima est, & fidei gratia; nam addicit: secundum quam gratia vocantis operetur. Ergo ad initium fidei aliquid ex Semipelagianis gratiam addebant, comitem, non praeviam; quia ex arbitrio pendentem, & voluntati subiectam facebant: In hoc argumento (inquit Macedo) Achillem invenisse me puto, non illum in Lycometis Regis fratrum, sed in Troica pulvere involutum.

Aliud ejusdem Auctoris argumentum fumiur ex Epistola Hilarii, ubi proponitur quera Semipelagianorum de divitione gratiae sufficientis & efficacis, sub nomine adiutorii sine quo, & adiutorii quo, quam tradit Augustinus lib. de corrupt. & gratia cap. 11. & 12. Nam ab ista divitione, ad perseverantiam primum, mox ad initium etiam conversionis accedunt: & de utroque queruntur, neque quod tale auxilium Augustinus ponat, ut eo efficiatur & perseverantia, & initium, nolique ut adiutorio sine quo Adam integri utrumque fiat. In quo (ait Macedo) manifeste apparet, hos queros non excludere omnem gratiam a perseverantia, & ab initio fidei & conversionis, sed eam tantum quae efficacius esset, minime vero quae esset in potestate voluntatis, & ejus nutui obediret; cum haec enim stare putabant initium illud meriti naturae, libertatem arbitrii, & comminationis ac exhortationis utilitatem, quae tolli dicebant per illud adiutorium quo, seu gratiam de se efficacem quam Augustinus docebat.

Tertium argumentum fumiur ex Genadio libro de Ecclesiasticis dogmatibus, ubi haec scribit: Mane itaque ad quarendam salutem arbitrii libertas, id est rationalis voluntas; sed admonente primo Deo, & invitante ad salutem, ut vel eligat, vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione. Et inferior: Initium ergo salutis nostra Deo miserante habemus: ut acquiescamus SALUTIFERAE INSPIRATIONI, nostra potestatis est: ut adipsamur quod acquiescendo admisioni cupimus, divini est numeris. Ubi pro initio salutis admittit salutiferam inspirationem, subinde gratiam moraliter excitantem. Sed ille auctor fuit Semipelagianus, & unus ex Presbyteris Gallicanis, de quibus Prosper & Hilarius apud Caeselinum Papam conquisiti sunt, quod Augustini doctrinae adhaerentur, ut tradit Baronius anno 492. n. 46. & nos infra art. 5. §. 4. ostendemus: Ergo aliquid ex Semipelagianis & Presbyteria Gallie,

Gallia, qui Augustini doctrinam impugnant, & de quibus Prosper & Hilarius in suis Epistolis mentionem faciunt, admiserunt gratiam internam pro initio salutis, & bonae voluntatis. Unde Cassianus Collat. 13. cap. 3. scribit: Non solum actionem, sed etiam cogitationem bonam ex Deo esse principium, qui nobis in initio sancta voluntate inspirat, & virtutem aequo opportunitate eorum qua velle cupimus virtutis peragendi. Et Collat. 3. cap. 3. sic loquitur: Inspiratio in cor immittitur, qua dormientes ad desiderium salutis excitat, & dum sequi saluberrima compunctio exhortatur. Verum ille, ut infra patebit, non fuit constans in hac doctrina. Unde Prosper contra Collatorem cap. 3. dicit: Eam definitionem suam oblitum, cito a sententia defecisse.

20. Quartum argumentum sumitur ex Augustino, quem fuisse in errore Semipelagianorum initio suae conversionis ante Episcopatum quantum ad hoc quod creditit initium salutis, ipsam praecipue credendi voluntatem, esse a nobis, & a natura, non vero a gratia, patet ex ipso, lib. de praedest. Sanct. cap. 3. lib. 84. quaestione, quaest. 68. quem librum scripsit a primo suae conversionis tempore, ut monet lib. 1. Retract. capit. 26. dicit enim ibi formaliter, quod parum est velle, nisi Deus misericors: sed Deus non miseretur, qui ad pacem vocat, nisi voluntas praecesserit. Hanc vero voluntatem, quam dicit praecedere misericordiam Dei, esse adhuc esse a Deo per gratiam, non solum extrinsecus adjuvante, sed etiam intrinsecus vocante. Verba eius sunt: Quoniam nec velle quisquam potest nisi admonitus & vocatus, siue intrinsecus ubi nullus hominum videt, siue extrinsecus per sermonem sonantem, aut per aliqua signa visibilia, efficitur ut etiam ipsum velle operetur in nobis. Ex quibus verbis liquet Augustinum in Semipelagianorum errore exilitem, agnovisse internam vocacionem, gratiamque moraliter excitantem, pro ipso etiam fidei & bonae voluntatis initio, subindeque omnes Semipelagianos pro initio fidei talem gratiam non repudiassse nec exclusisse.

21. Ratio etiam id fufadet: nulla enim erat causa seu ratio, qua illos ad talem gratiam rejiciendam movere posset, cum per illam omnes eorum difficultates de fatalitate per gratiam inventa, de impedito usu libertatis, & necessitate inducta, de inutilitate orationis, correptionis, exhortationis etc. facillime solverentur: quia gratia moraliter tantum excitans est in potestate voluntatis, ac ejus naturae flexibile subiecta, ejusque determinationem non casus, sed ipsam potius a libero arbitrio emendat, & expectat. Unde cum determinatio voluntatis ad credendum sit initium fidei, licet talis gratia admittatur, philominus fiat dari in nobis quaedam initia fidei & salutis, quae non a gratia, sed a natura, neque a Deo, sed a libero arbitrio proveniunt. De quo plura diximus in Tractatu de actibus humanis disp. 4. art. 2. §. 9.

22. Ultimum argumentum, quod fufte persequitur Franciscus Macedo loco citato, sumptum est ab exemplo quorundam Haereticorum hujus temporis, qui Semipelagianismum renovaverunt unde Pelagi-Calvinis non incongrue appellari possunt. Hi sunt Sociniani & Arminiani in Hollandia: inter quos aliqui in nudis naturae actibus; alii in natura adjuncta sola gratia sufficiente, voluntati subdita, & ejus determinationem & nutum expectante, initium meriti & salutis constituunt.

23. Verba hujus Auctoris sunt: Qui hodie Semipelagianismum professentur parum tam Pelagianis in nudis naturae actibus (cujusmodi sunt Sociniani & Remonstrantes) parum in natura, adhaes sola communi & indifferenti gratia (quales sunt Arminiani) initium fidei ponunt: ac utriusque suam ipsam voluntatem tenentur sententiam, quiibus olim Semipelagianis mixti & puri suam tuebantur; nam mixti electionem Dei praedestinantem in quadam naturali praedestinatione, qua in ipse electis ad credendum erat ad sua natura praesidio, & proposita fuerat a Deo, fundant, ac ea tradunt discerni a reprobis praedestinati. Ita dicunt Remonstrantes in articulo Synodali art. 1. de praedestinat. ubi cum Socio fidei seminem in natura locum quam naturalem vocant praebitam, qua est ratio eligendi. Pure autem adhaes omnia gratia quaedam communi, qua fit in potestate voluntatis, & ab ejus flexu moraque trahatur credendi initium, quod a Deo praesitum, electionis fundamentum esse volunt, nec sine ea fieri contendunt. Sic Arminius in declarat. Sentent. & in responsione ad articulos sui & Adriano Borneo falso impositos, etc. Addit paulo post: Diligentissime lecto Arminio, comperi nusquam ipsum in nuda natura initium illud fidei, quod omnino ad electionem requirit, collocare: immo semper gratia communi, & quam veram vult esse ad supernaturalem gratiam, illud suum initiale meritum communit. Unde tandem sic concludit: Deceat nos ergo vocari Semipelagianos, quia de antiquis illis sententiam sit: nimirum aliquos omnem praesitum gratiam ab initio fidei & meriti removisse; alios talem meritum, quae cum communita esset, locum adhaes naturali merito relinquere; alios a Socio, Remonstrantibus, hoc ab Arminio suscipere.

Objicies primo: Innocentius X. in sua Constitutione, 23 ut falsam & haereticam damnavit hanc Jansenii propositionem: Semipelagianis admittentibus praevientis gratia necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc esse haereticum quod vellent cum gratiam talem esse, cui posset voluntas humana resistere, vel obtemperare: Ergo falsum & erroneum est dicere, aliquos ex Semipelagianis admisisse gratiam inferiorem etiam ad initium fidei.

24. Respondeo primo: hanc propositionem a Pontifice damnatam, ex duabus esse compositam, quae conjunctione copulantur: ad falsitatem autem propositionis copulativa factis esse, quod una ex duabus quae illam componunt fit falsa, & consequenter ad censuram Pontificiae veritatem sufficere secundum esse falsam, & haereticam. Prima vero cum versetur circa questionem facti, & obiectum ejus sit humanum judicium, quod res humana & occulta est, ad definitionem fidei non videtur pertinere, inquit Macedo loco citato.

25. Respondeo secundo cum eodem Auctore, etiam primam propositionem potius subijci censuram Pontificis: Primo quia peccat in subiecto collectivum, eo quod omnes Semipelagianos ita sentire dicit, cum tamen aliqui, ut ostendimus, fidei & bonae voluntatis initium in natura, omni gratia interiori destituta, possident: Secundo quia etiam peccat in praedicto, cum ait praevientem esse gratiam admittisse: nam illa gratia quam aliqui Semipelagianis admittunt, non erat vere praeviens, sed comitans tantum, ut supra diximus; quia gratia versatilis ad motum fluxumque voluntatis, & ejus determinationem & motum expectans, praeviens recte dici non potest, sed comitans, immo & subsiquens, tamquam pedessequa voluntati. Unde ait Prosper supra relatus: Non considerant (Semipelagianos) se gratiam Dei, quam certum non praeviam humanarum voluntatum esse meritorum, etiam illis voluntatis subdore, quas ab eo, SECUNDUM SUAM PHANTASIAM, non vident esse praevientis.

26. Objicies secundo: D. Prosper in Epistola ad Augustinum referens Semipelagianorum sententiam, sic ait: Traque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam aeternam: quantum autem ad arbitrii libertatem, ab ipseam apprehendi, qui Deo sponte creditur, & auxilium gratiae, merito creditur: acceptis: Sed ly sponte creditur, significat voluntatem ut natura est omni gratia destituta: Ergo Semipelagianii nullum pro initio fidei gratiae interioris auxilium admittent.

27. Respondeo primo, hoc argumentum solum probare, 27 aliquos Semipelagianos ita sentisse, non tamen omnes; subindeque non militare contra nostram sententiam, quae fatetur aliquos ex Semipelagianis omnem profusam gratiam ab initio fidei removere.

28. Respondeo secundo cum Francisco Macedo, ly sponte creditur, non excludere gratiae sufficientis seu concomitantis adiutorium: cum talis gratia subdita sit voluntati, & ejus motum & determinationem expectet: immo August. utitur ea phrasi, cum loquitur de voluntate per gratiam efficacem mota, contra Pelagianos: sic enim ait lib. 2. de pec. meritis & remis. cap. 5. Adjutor enim vester Deus dicitur, nec adjutori potest, nisi qui aliquid sponte conatur. Hoc ergo termino Semipelagianii apud Prosperum utebantur, quia volebant in illis fidei & bonae voluntatis initium, quae admittent, voluntatem incipere, & trahere ad se, sibi quae subjicere gratiam; & quia putabant tam parvas esse hujus gratiae vires, ut etiam si adesset, voluntati tamen operatio tribueretur, atque adeo sponte fieri diceretur quod cum illa tantum gratia fieret. Quare nihil est ad hac D. Prosperii auctoritate sententia nostra timendum, nec ab aliis quae ex eadem Epistola peti possent: nam hoc responso, seu clypeo opposito, repellitur, immo & retorquentur omnia tela Adversariorum.

29. Ex his intelliges quod quando Semipelagianii dicebant apud Prosperum in Epistola ad Augustinum: Removeri omnem industria, nulli virtutes & merita, & solum quaedam necessitatem induci, si Dei constitutio humanae praevientis voluntatis, non intendebant quod constitutio, seu decretum divinae voluntatis, quancumque gratiam internam preparans, destrueret libertatem, sed loquebantur de decreto, gratiam efficacem, qualem Augustinus in libro de correptione & gratia contra Pelagianos docerat, & praeparante: hanc enim gratiam existimabant cum libero nostra voluntatis arbitrio coherere non posse; ut pote cum a gratia subdita libero arbitrio quantum ad usum & efficaciam, ejusque motum & determinationem expectante, nulla nisi ab homine profusa infans timeret vel umbra fati vel tenuissima, aut aliqua libertatis restio, vel diminutio, ut de se patet.

ARTICULUS IV.

Quam vim merendi tribuerint Semipelagianii initio fidei & bonae voluntatis? an de congruo tantum, an de condigno?

29. Certeum esse Semipelagianos admisisse aliquam rationem meriti in fide, & aliis actibus, in quibus initium salutis constituunt, ut patet ex verbis Hilarii Epistolae ad Augustinum sapienter citata, affirmantis, conveniunt eos asserere variati, ut cum prostratis annuntiat obtinenda salutis occasio, eo merito quo voluerint, & crediderint a suo modo se posse sanari, & ipsius fidei argumentum, & totius sanitatis suae consequantur effectum. Et Prosper in Epistola ad eundem Augustinum dicit, ut supra vidimus, eodem affirmasse: vitam aeternam ab illis apprehendi, qui Deo sponte creditur, & auxilium gratiae, merito creditur accepserint. Unde solum vocari in dubium, quam vim merendi tribuerint illis fidei & bonae voluntatis initiis, an de condigno, vel solum de congruo.

30. In cuius difficultati resolutione plures ex Recentioribus assentunt, eos in illis fidei & bonae voluntatis initiis, vim merendi non solum de congruo, sed etiam de condigno admisisse. Ita Ripalda lib. 1. de deo super. disp. 15. sect. 3. num. 16. & Regidius Conink disp. 4. de actibus super. dub. 5. num. 38. & sequentibus.

31. Alii vero, ut Suarez prologom. 5. cap. 6. dub. 7. Valquez 1. p. disp. 89. c. 5. Herice 1. p. disp. 25. c. 3. Alvarez lib. 1. de auxili. disp. 2. n. 27. & Joannes a S. Thoma tom. 2. in 1. p. disp. 3. existimant eos in hujusmodi fidei & bonae voluntatis initiis vim tantum merendi de congruo possidisse. Quae sententia longe probabilius est, de fidei primo ex Cassiano Semipelagianorum Coryphaeo, qui lib. 12. de Institutis renuntiavit cap. 14. sic habet: Dicimus secundum Salvatoris sententiam, dari quidem poenitentibus, & aperti pulsantibus, & a quiescentibus inveniri, sed poenitentem, & inquisitionem, & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei quod poenitentis dederit, vel operis, cum pulsamus, vel quod quiescentibus inveniri: praesto est enim, occasione sibi tantum a nobis bona voluntatis oblata, ad haec omnia conferenda. Et Collat. 13. cap. 13. Non, inquit, videatur irrationalis Dei munificentia largitas (nimirum per acceptationem personarum) dum eam (gratiam suam) sub colore cupiditatis desiderii ac laboris imperitiae: ut nihilominus gratia Dei semper gratuita favoreat, dum exigis quibusdam parvisque conatibus, tantam immortalitatis gloriam, rursus poenitentibus danti, instimabili virtute largiatur. Quibus locis meritum tantum imperfectum & congruum (quod & imperatorum appellari solet) tribuit actibus illis imperfectis, qui fidem perfectam & justificationem praecedunt, & meritum perfectum seu de condigno ab illis excludit.

32. Idem docet Augustinus alter Semipelagianorum Antesignanus: nam ut refert Genadius in ejus vita, dicere solebat: Quislibet liberos arbitrii pro labore pia mercedis acquisierit, non esse proprie meritum, sed gratia donum. Unde in Epistola ad Lucidum haec scribit: Quislibet de manu Domini susceperimus, donum pronuntians esse, non pretium; scientes laboris ipsius fructum, officii rem esse, non meritum.

33. Suadetur secundo eadem sententia ex Hilario in Epistola ad Augustinum, fere initio; ubi Massilienfes dicunt: Non negari gratiam, si dicitur talis voluntas praecedere, quo tantum medicum quarat, non autem quicquam ipsa jam valeat.

34. Tertio probari potest ex Synodo Arauficana, qua illum Semipelagianorum errorem proferentes, quo actibus imperfectis, fidem perfectam & justificationem praecedentibus, vim merendi gratiam tribuebant, sic ait: Si quis, sine gratia Dei creditur, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus nobis misericordiam conferri dicit, etc. Quibus verbis Concilium aperte declarat, Semipelagianos non docuisse gratiam ex iustitia dari creditibus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus, sed solum ex misericordia; nec per consequens ex aliquo merito de condigno, sed tantum de congruo. Unde tale Concilium nunquam eos reprehendit, quod operibus naturalibus vim merendi de condigno tribuerent, sed tantum quod facerent gratiam pedessequam naturae.

35. Ad id quod, meritum de congruo sufficiebat principali Semipelagianorum intento, amovendi scilicet a Deo actus acceptationem personarum, quam incurrere existimant agentibus sui conatibus daret, & nihil ex virtutibus naturae agentibus, & pulsantibus non concederet. Cur ergo illi tam magnifice de natura, & de arbitrii libertate sensissent, ut operibus naturalibus vim merendi gratiam de condigno tribuerent; praesertim cum non essent inimici gratiae divinae, sicut Pelagianii, sed solum vellet solvere difficultates, quae ex Augustini doctrina, in libro de correptione & gratia tradita, emergebant, & quae ipsis videbantur insuperabiles, nisi talis doctrina benigno aliquo temperamento emolliretur.

36. Confirmatur: Semipelagianii bonis operibus naturalibus minus meriti, respectu gratiae, haud dubie concedebant, ob diversitatem ordinis, quam bonis operibus gratia informatis, respectu gloriae: Ergo cum illis meritum de condigno tribueret, illis non nisi meritum de congruo concedebant.

37. Dices: D. Prosper contra Collatorem cap. 16. affirmat 37 ex Semipelagianorum sententia gratiam reddi operibus naturalibus ut debitam, non vero conferri ut donam: At hoc non potest dici de merito de congruo, sed tantum de merito de condigno: Ergo Semipelagianii operibus naturalibus vim merendi de condigno primam gratiam tribuebant. Unde etiam Augustinus de praedestinatione Sanctorum c. 2. initio, dicit eos non recessisse ab illa sententia Pelagii, damnata in Concilio Palestino, qua asserbat gratiam secundum merita nostra dari.

38. Respondeo D. Prosperum solum velle, ex Semipelagianorum sententia gratiam reddi operibus naturalibus, ut debitum ex quadam decencia & congruitate, non vero ut debitum ex stricta & rigorosa iustitia, quale ex merito perfecto & condigno resultat. Unde Augustinus supra relatus dicebat: nostri laboris fructum, officii rem esse, non meritum, & Cassianus Deum dare gratiam: sub colore tantum iustitiam desiderat & decentiam. Quae verba quaedam solum congruam decenciam & decenciam, non vero strictum & rigorosam debitum significant, ut de se patet.

39. Ad Augustinum dicendum est, ipsum solum velle quod Semipelagianii eatenus non recedebant a Pelagio, quia veram rationem gratiae destruebant, sicut Pelagius, eo ipso quod dicebant, gratiam intuitu & occasione operum naturalium dari: nam ut ait Apostolus ad Roman. 11. si gratia, iam non ex operibus, aliquam gratiam iam non est gratia: nequaquam vero intendere quod Semipelagianii, eandem rationem meriti, seu eandem vim merendi gratiam, operibus naturalibus tribuerent, quam Pelagianii: illi enim eis tribuebant vim meritoriam de condigno, illi vero tantum de congruo, ut ostensum est. Immo Pelagianii tantopere merita illa humanam gratiam praecedentia extollebant: ut dicerent Christum etiam per illa meruisse fieri Deum, seu potius illum inhabitantem in se habere. Unde Prosper in epistaphio haereticis Pelagianae & Nestorianae ait, quod Pelagius Nestorianismum, qui Deum atque hominem in Christo dividit, praeformavit. Videatur autem in tam sedum errorem lapsus, ut effugeret vim hujus argumenti, quod ab Augustino urgebatur libro de praedestinatione Sanctorum cap. 15. Respondeatur quae, ille homo ut a Verbo Patri coaeterno in unitatem personae assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meritis? quod ejus bonum qualecumque praecessit? etc.

ARTICULUS II.

Qui fuerint Semipelagianae haeresis Auctores, vel Societates praecipui.

Ad complementum hujus disputationis, & perfectam Semipelagianae haeresis intelligentiam, breviter hic declarandum est, quinau fuerint ejus Auctores vel sectatores.

§. I.

De Vitali Carthagenensi.

Pelagianii, qui teste Augustino libro 2. contra duas 39 Epistol. Pelag. cap. 5. 6. & 8. dicebant Deum non inspirare nobis boni & imperfecti operis initium & cupiditatem, nec reluctanti cordi studium virtutis immittere, ne Deus diceretur acceptor personarum, viam aperuerunt, & occasionem Massilienfes fuis haerem publicandi dederunt. Sed ante ipso Vitalis ille Carthagenensis, ad quem D. Augustinus scripsit Epistolam 107. videtur Semipelagianismum in Africa inchoasse: siquidem agebat initium fidei ex libero arbitrio esse non ex motione gratiae, neque esse donum Dei, sed esse ex nobis, ut in eadem Epistola Augustinus declarat, his verbis: si ea qua de te audio vera sint, initium fidei, uti etiam est initium bona hoc est pia voluntatis, non vis esse donum Dei, sed ex nobis nos habere contendit ut credere incipiamus: cetera autem religiosa vite bona Deum per gratiam suam, iam ex fide poenitentibus, quiescentibus, pulsantibus, donum consentis. Ecce quomodo Vitalis sola initia fidei, & bona voluntatis dicebat esse ex nobis, cetera vero opera ex gratia Dei. Quem errorem eleganter ac nervose ibidem confutat S. Doctor, argumento desumpto ex orationibus fidelium, qui orant Deum ut infidelium mentes ad fidem convertat, & faciat eos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes, & gratias ei agunt, cum illos ad fidem convertit: inquit, & persufiorie potius quam veraciter pro eis, ut doctrina sui adversariorum credendo consentiant, Deo fundimus precem, si ad eum non pertinet gratiam, convertere ad fidem suam ipse fideliter contrarias

trarias hominum voluntates. Insuper etiam & perfunctorie potius quam veraciter magis cum exultatione agimus Deo gratias, quando aliqui eorum credunt, si hoc in eis ipse non facit. Non fallamus homines: nam Deum fallere non ausimur. Proferas non oramus Deum, sed vane nos fingimus, si nos ipsi non illum credimus facere quod oramus. Proferas non agimus, sed nos agere fingimus, si unde illi gratias agimus, ipsum facere non putamus. Labia dolosa, si in hominum quibuscumque sermionibus sunt, saltem in orationibus non sunt. Absit, ut quod facere Deum rogamus oribus & vocibus nostris, cum facere negemus cordibus nostris: & quod est gravius, ad alios etiam decipiendos, hoc non taceamus disputationibus nostris: & dum volumus apud homines defendere liberum arbitrium, apud Deum perdamus orationis auxilium, & gratiarum attentionem non habemus veram, dum veram non agnoscimus gratiam. Si vere volumus defendere liberum arbitrium, non oppugnemus unde fit liberum: nam qui oppugnat gratiam, qui nostrum, ad declinandam a malo, & sciendum bonum liberat arbitrium, ipse arbitrium suum abducit vult esse captivum.

Advertendum autem est, quod quando Vitalis dicebat, initium fidei & bonae voluntatis ex libero arbitrio esse, non vero ex motione gratiae, non excludit motionem gratiae suadentis, & moraliter excitantis, sed tantum motionem ejus physicam & applicativam; dicebat enim apud Augustinum in eadem Epistola, *Hominem posse Dei suscipere praesente, consequente consensu, liberata naturali credere.* Quod non leve argumentum est, omnes Semipelagianos omnem prorsus gratiam internam ab initio fidei non removisse, ut supra docuimus.

§. II.

De Cassiano.

41 **J**ohannes Cassianus, Chrysolomi primum Diaconus, & deinde apud Massiliam in Gallia Presbyter, qui floruit anno 440. & degebat Massilia tempore quo occasione libri S. Augustini de corruptione & gratia, exorta est apud Massilienses magna illa turbatio, cujus supra dixi. meminitur; fuit unus ex praecipuis Semipelagianae haereseos sectatoribus: nam Collat. 13. cap. 7. sic ait: *Dei benignitas, cum bona voluntatis in nobis quousque invenimus, quae scintillam emicuisse perspexerit, vel quam ipse tanquam de dura silice nostri cordis excussisset, confert eam & suscitavit. Et cap. 8. Cum in nobis eorum quaedam bona voluntatis insperet, illuminat eam consensum, atque confortat; & invidiam ad salutem, incrementum tribuens ei, quam vel ipse plantavit, vel nostro conatu videlicet emerisse. Idem cap. 9. in fine haec scribit: Cum voluerit quis sanitate persequitur, aut de agriuitudinis morbo pro arbitrio sui desiderio liberatur. Quid autem prodest sanitate gratiam concessisse, nisi Dominus, qui vicia ipsius usum tribuit, etiam vigorem inclinandi imperat? Quae verba S. Prosper libro contra Collatorem cap. 8. impugnat, ait: *Docus ergo non posse hominem per semetipsum apprehendere sanitatem, sed habere eam a semetipso desiderium sanitatis, & suam tantum sponte venire ad medicum, non etiam hoc ipsum medicum esse, quod veniat.**

42 Item idem Cassianus, eadem Collatione 12. duo statuit hominum genera, quorum aliqui fidem & prima bonarum voluntatum principia a Deo accipiunt, alii vero a natura; illi impulsu gratiae ad salutem traduntur, isti voluntarie & sponte currunt; & nunc his, nunc illis Scripturarum testimonia applicat, quae vel libertatem homini asserunt, vel Dei gratiam commendant. Deinde eo usque Pelagianus est, ut non sola bonarum voluntatum initia, sed etiam admirabilem Zachari, Centurionis, & Latronis fidem, simul cum perfectissima patientia Job, naturae viribus attribuat: Sed neque in hac, neque in illa opinione diu persistit, ut colligi potest, tum ex ipso Cassiano, tum ex D. Prospero, & Hilario, qui vacillasse Massilienses, & subinde mutasse suas opiniones, testantur; quod nihil occurreret ubi mens vaga & errans conquiret. Unde Profer libro contra Collatorem cap. 4. suam ei exprobat inconstantiam, dicit enim, definitionis suae oblitum, cito a sententia descidisse. Quis igitur Cassiani deificationem suscipit, quis ejus doctrinam approbet, quis fidei Catholicae consensum asserat? Nemo, opinor, nisi Pelagianum halitu infectum sit, & Gennadium imitetur, dicentem libro de viris illustribus: *Legi librum Proferri in personam Cassiani; sub persona Collatoris: qua Ecclesia Dei salutaris probat, ille infamata notata.*

43 Male ergo Henricus Cuius annot. ad cap. 12. de inflit. renunt. ubi Cassianus ut suam munera largiatur, excusat eum, quasi doctorem de hominibus jam fidelibus, qui fide & auxilio gratiae adjati, Deo exhibent occasione ulteriorum donorum. Nam contrarium patet ex contextu capituli secundi & sequentium.

44 Non valet etiam quod idem Auctor annot. ad cap. 8. Collationis 13. ait, nempe in eo quidem capite haereticam

doctrinam contineri, at eam a Cassiano non doceri, sed solum ex Chremone Abbate referri. Non valet, inquam, nam repugnat D. Profer contra Collatorem cap. 2. ubi ait, *Cassianus induisse quendam sacerdotalem ordinem Abbatem, de gratia Dei & libero arbitrio differentem, cujus se ostendit per omnia probasse ac suscipisse sententiam.*

Item non recte Petrus Ciaconius annot. ad eandem Collationem 13. Cassianum ab errore purgat, dicendo eum non loqui de dispositione proxima ad gratiam, sed tantum de remota, dum docet hominem ex viribus naturae posse se disponere ad gratiam. Nam praeterquam quod erroneum & Semipelagianum est, liberi arbitrii viribus tribuere dispositionem remotam ad gratiam, ex contextu Cassiani liquet, eum liberi arbitrii viribus adscribere proximam ad gratiam dispositionem.

44 Advertendum tamen est, quod licet Cassianus in materia de gratia & libero arbitrio erraverit, non fuit tamen haereticus, quia doctrina Semipelagianorum nondum erat ab Ecclesia damnata, ut in fine libri contra Collatorem monet D. Profer. De quo videri possunt Baronius ad annum 413. num. 27. & Ado Viennensis in Chronico anno 425.

§. III.

De Faustio Regensi.

Faustus ex Abbate Monasterii Lirinensis, Regii, quae Galliae urbs est, Episcopus factus, floruit ad annum 480. medio tempore inter Prosperum & Fulgentium. Ille Pelagium damnare, e jusque errores refellere videri volens, revera Pelagio favisse, & Catholicam Augustini de gratia & praedestinatione sententiam relutasse perperit. Scripsit omnium Semipelagianorum astutissimus duos libros de gratia & libero arbitrio, qui licet eo sperare videbantur, ut simul cum gratia humanam laborem ad operandam salutem desiderari ostendatur, hoc ipsum tamen ita demonstrat, ut efficacia gratiae, & praedestinationis gratuita, omnino eventuram, haereticisque Pelagianae, detracta larva, prodeat in medium.

46 Ejus astutias subtiliter in Africa S. Fulgentius Ruspensis Episcopus, septem libris, de quibus litorius libro de viris illustribus cap. 14. ait: *Legimus de gratia Dei & libero arbitrio Fulgentii libri responsionem septem, Faustio Galliae Regensi urbis Episcopo, Pelagianae pravitate consentienti respondentem: obicitur ejus profundam destruere calliditatem.*

47 Contra eundem Faustum disertissime scripsit Avitus Viennensis Episcopus, cujus meminit ejusdem Ecclesiae Episcopus Ado, in Chronico anno Domini 492. cum de Faustio agit, his verbis: *Faustus ex Abbate Lirinensis Monasterii, apud Regium Galliae Episcopus factus, Pelagianum dogma destruere conatus, in errorem labitur; unde qui ejus sensus in hac parte Catholicos praedant (sicut Gennadius de illustribus viris scribitur) omnino errant. Ita enim liberum arbitrium tam Augustinus quam ceteri Catholici in Ecclesia Dei docent, ut illuminatio, virtus, & salutis illi a Christo, & per Christum, & cum Christo sit: Faustus vero ita liberum arbitrium docere conatur, ut illuminatio ejus, virtus, & salutis, non a Christo, sed a natura sit. Contra hunc scripsit fide Avitus Viennensis Episcopus, ejus redarguens errorem, similiter & Joannes vir eruditus, Antiochenus Presbyter.*

48 Similiter etiam Petrus Diaconus libro de Incarnatione & gratia, qui extat inter opera Fulgentii cap. ultimo, anathematizat libros Faustii Galliarum Episcopi, quia humano labori subjungit gratiae adiutorium. Prae aliis vero Joannes Maxentinus Scythiae Monachus, qui vixit ad annum 512. tempore S. Hormisdas Papae, & cujus opera extant tom. 4. Bibliothecae Patrum, Faustii libros de gratia infestat, in responsione ad Epistolam dicti Hormisdas ad Possessorum Africanum Episcopum: De quo Baronius anno 520. n. 23. Unde prudens & notata digna est hujus piissimi & doctissimi Cardinalis admonitio, tom. 6. anno Domini 490. ubi sic ait: *Cum igitur Fausti sententia ubique ab Ecclesia Catholica fuerit contradietum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novarorum insurgunt, ut eos consequantur, a Sancti Augustini sententia de praedestinatione recedant, cum aliqui arma non desint, quibus Haereticis profingantur.*

§. IV.

De Gennadio.

Gennadius Massiliensis Presbyter, qui vixit tempore 490. Gelsafii Papae ad annum 490. Semipelagianus adhaesit, & de iporum facta fuisse creditur; siquidem libro de viris illustribus Cassianum & Faustum laudat, eorumque de gratia sententiam, Proferi doctrinam attondit, Kuffinum Aquilejensem Presbyterum, Pelagii Praecursorum, ac Pelagianae haereseos Architectum (a quo, ut supra vidit-

vidimus, se audivisse non traduci peccatum originale, asseruit Caesarius Hieronymo praefere: ideoque Gelsafius Papa opera ejus inter Apocryphos libros rejicit. Hinc Baronius anno 433. n. 28. Gennadium ait ejusdem esse farinae cum Cassiano, & anno 490. n. 45. fuisse unum & Presbyteris Gallicis, de quibus Profer & Hilarius apud Caesarium Papam conquisiti sunt, quod Augustini doctrinam adfuerentur, sed addit ipsum Gelsafii opera respuisse, & ad Episcopatum Massiliensem assumptum fuisse, & orthodoxum ac Catholicum e vivis abiisse.

§. V.

De Severo Sulpitio.

Severus etiam existimant, Severum Sulpitium Sancti Martini, cujus vitam scripsit, Discipulum, ac Sancto Paulino, Neolano Episcopo, amicitia conjunctissimum, Massiliensis erroris fermentum vitium fuisse: quia Gennadius libro de viris illustribus cap. 19. haec scribit: *Severus Presbyter, cognomen Sulpitius, vir genere & literis nobilitate, & paupertate, ac humilitate amore conspicuus: & in fine, post enumeratas ejus laudationes, ista subdit: Hic in senectute sua a Pelagianis deceptus, & agnoscentes loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.* Subscribit Baronius anno 437. num. 189. Gennadiumque sic interpretatur, ut vel Severum, non omnibus Pelagii placitis adhaesit, sed his tantum quae Massilienses recipiebant. At refragatur Guibertus Abbas, in compendio Apologiae pro Severo, ubi ait: *Nunquam nisi in Gennadio legi Severum a Pelagianis deceptum, qui nescio utrum hoc ipse alicubi legitur, an ex sola fama, quae facta infestaque doctis dicitur. Ut ut sit, constat Severum Orthodoxum, & Catholicum obiisse: nam in Martyrologio Romano die 29. Januarii in Sanctorum canonem relictur, & virtutibus ac eruditione conspicuus dicitur.*

Hunc aliqui dicunt fuisse Episcopum Bituricensis, quia Guibertus citatur, qui pro eo Apologiae scripsit, ipsum Archiepiscopum Bituricensis appellat. Sed hoc alii negant, cum Baronio citato, ubi fide ait: *Neminem reperit antiquiorum, qui hunc Severum de quo est sermo, Episcopum nominet, verum tantummodum Presbyterum, sicut & Honorius vetexens Catalogum clarorum virorum.* Et sane Gennadius Massiliensis, sui temporis res gestas scribens, libro supra citato, non nisi Presbyterum eum nominat, & in eo ordine poenitentem esse defunctum ait.

§. VI.

De Joanne Chrysolomo.

49 **V**alquez i. p. disp. 91. cap. 8. omnes ingenii vires intendit, ut ostendat Chrysolomum & alios ex Patribus Graecis, in errorem Semipelagianorum esse lapsos, atque Cassianum Chrysolomi discipulum, errorem supra relatum, quem habet collat. 13. a suo magistro didicisse asserit. Et capite sequenti plures asserit Theologorum interpretationes, quibus Chrysolomi testimonia, quae Semipelagianis favere videntur, conatur exponere, & in Catholicum sensum pertrahere; quae omnes parvipendit, & totis viribus conatur evertere.

50 Sed ab hoc errore, seu potius calumnia, recte Chrysolomum vindicat noster Sixtus Senensis, libro 5. Bibliothecae annotat. 101. ubi ait Joannem Occolampadium, Lutheranae haereseos professorem, hunc errorem ei primo imposuisse; pluraque adducit hujus Sancti Doctoris testimonia, quibus aperte gratiam prevenientem admittit, ac docet nostrae fidei & salutis exordia, a gratia, non vero a natura procedere. Istud, quod habet tom. 1. homil. de Adam, & Eva, celebre est: *Omnium honorum affectuum atque operum, & omnium fuditionum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Datum proficimus Antiochem, & non habemus ab ipsis gratia omnium hominum merita provenire, per quam etiam fit ut aliqui boni & velle incipiunt, & facere.* Vide quo diximus in Tract. de praedestinatione disp. art. 3. §. 6. pro defensione hujus S. Doctoris, quem Anstas. 7. Hexam. Christi fluxivum: Theodorici Dialog. 1. Magnum orbis lumen, admiratione dignissimum doctorem: Idorus Petusflora lib. 2. Epist. 42. Ecclesiarum omnium oculum: Innocentius I. Epist. 30. Mellitum Constantinopolitanam Ecclesiam linguam, appellatur.

§. VII.

De Vincentio Lyrinensi.

51 **V**incentium Lyrinensem Cassiani contemporaneum, & in Coenobio Lyrinensi infame monachum, aliqui putant eum esse, qui respondet Profer in libro ad objectiones Vincentianas, adeoque Massiliensis fa-

ctionis halitu inspiratum fuisse. Sed iniqua haec suspicio est: eam hic Vincentius in opusculo contra prophanas vocum novitates, cap. 34. vehementer arguit Pelagium, quod necessitatem gratiae juvenis non in singulis actibus negaverit, & capite ultimo Epistolam Caesarii Papae adversus Semipelagianos cum veneratione recipiat. Addo quod Gennadius hunc ei nomen non appingit, sed validissimum contra haereticos Athletam fuisse memorat. Unde Baronius ad annum 431. num. 188. vere tradit, Vincentium in quem scripsit Profer, fuisse alium ejusdem nominis. Vide quo de Lyrinensi scriptissimus in manuali Thomistarum tom. 4. in Appendice ad Tractatum de gratia cap. 3. §. 7.

ARTICULUS IV.

Canonis secundi Concilii Arausiaci contra Semipelagianos.

Concilium hoc a B. Casario Arelateni Episcopo indictum est, cum videret Faustii & aliorum Semipelagianorum errores in Gallia propagari, liberosque Faustii avidissime appeti, atque in illis concinnas ad persuadendum, acutasque sententias contineri. Unde in urbe Arausiacana congregatis Episcopis, ipso qui Concilio praerat dicere exorsus est.

Cum ad dedicationem Basilicae, quam illustrissimus praefatus & Patricius filius noster Liberius in Arausiacana civitate fidelissima devotione construxit, Deo propitiante & ipse invitante convenissent, & de rebus quae ad Ecclesiasticam regulam pertinent, inter nos fuisset spiritualis oborta collatio: pervenit ad nos, esse aliquos qui de gratia & libero arbitrio minus caute & non secundum sanctae Catholicae regulam sentire velint. Unde & nobis secundum auctoritatem & ad monitionem Sedis Apostolicae, iustum & rationabile visum est, ut pauca capitula ab Apostolica nobis Sede transmissa, quae ab antiquis Patribus de certis scripturarum voluminibus in hac praecipue causa collata sunt, ad docendas eos qui aliter quam oportet sentiunt, ab omnibus observanda proferre, & manibus nostris subscribere deberemus. Quibus lectis, sequentes Canones, ad proferendum Semipelagianorum errores, & veritatem Catholicam confirmandam, condiderunt.

CANON I.

De gratia & libero arbitrio.

52 *Si quis per offensam praevaricationis Adae non totum, id est, secundum corpus & animam, in deterius dicit hominem commutatum, sed animae libertate illa demissa, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagii errore deceptus, adversatur Scripturae dicenti (Izrah. 18.) Anima quae peccaverit, ipsa morietur. Et (Rom. 6.) Nescitis quoniam cui exhibitis vos servos ad obediendum, servi estis ejus cui obeditis? Et (2. Petri 2.) A quo quis susperatur, ejus & servus addicitur.*

CANON II.

Quod praevaricatione Adae omnes infeceris.

53 *Si quis soli Adae praevaricationem suam, non & ejus propagari asserit occuisse, aut certe mortem tantum corporis (quae poena peccati est, non autem & peccatum quod mors est anima) per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur, injustitiam Deo dabit, contradicens Apostolo dicenti (Rom. 5.) Per unum hominem peccatum introiit in mundum, & per peccatum mors in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccato coguntur.*

CANON III.

De gratia Dei.

54 *Si quis invocatione humana gratiam Deidicere posse asserit, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur a nobis, contradicit Isaiae Prophetae (cap. 65.) vel Apostolo dicenti (Rom. 10.) Inventus sum a non quaerentibus me, palam apparui hiis qui me non interrogabant.*

CANON IV.

De purgatione peccati.

55 *Si quis ut a peccato purgenur, voluntatem nostram Deo expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem & operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto, per Salo-*

Salomonem dicenti (Proverb. 3.) Preparatur voluntas a Domino & Apollolo salubriter predicanti (Philipp. 2.) Deus est, qui operatur in nobis & velle & perficere pro nobis voluntas.

CANON V.

Quod ad fidem & regenerationem baptismatis per gratia donum perveniamus.

59 Si quis, sicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipsumque credulitatis affectum quo in eum credimus qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismatis pervenimus, non per gratia donum, id est, per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicit. Apollolicis dogmatibus adversarius probatur, beato Paulo dicente (Philipp. 1.) Confidimus quia qui cepit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri Jesu Christi. Et illud (ibidem) Vobis datum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. Et (Ephes. 2.) Gratia salvi facti estis per fidem, non ex vobis, Dei enim donum est. Qui enim fidem qua in Deum credimus, dicunt esse naturalem, omnes eos qui ab Ecclesia Christi alieni sunt, quodam modo fideles esse definiunt.

CANON VI.

Quod gratia Dei sumus id quod sumus.

60 Si quis sine gratia Dei, credentibus, volentibus, desiderantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, penitentibus, querentibus, pulsantibus nobis, misericordiam dicit conferri divinitus, non autem ut credamus, velimus, vel hac omnia sicut oportet agere valeamus, per infusorem & inspirationem sancti Spiritus in nobis fieri confiteatur, & aut humilitati, aut obedientie humanae subjungit gratia adiutorium, nec ut obedientes & humiles simus, ipsius gratia donum esse consentit, resistit Apollolo dicenti (1. Cor. 4.) Quid habes, quod non accepisti? Et (ibidem cap. 15.) Gratia Dei sum id quod sum.

CANON VII.

Quod non sumus idonei cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis.

61 Si quis per naturae vigorem bonum aliquid quod ad salutem pertinet vite aeternae, cogitare ut expedit, aut eligere, sive salvari, id est, Evangelicae praedicationi consentire posse confirmat, absque illuminatione & inspiratione Spiritus sancti, qui dat omnia sicut voluntatem in consentiendo & credendo veritati, haereticis fallitur spiritu, non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis (Joann. 15.) Sine me nihil potestis facere. Et illud Apolloli (2. Cor. 3.) Non quod idonei sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.

CANON VIII.

Nemo per semetipsum salutis aeternae mysterium potest conquirere.

62 Si quis alios misericordia, alios vero per liberum arbitrium (quod in omnibus qui de praevicatione primi hominis nati sunt, conitit esse vitium) ad Gratiam baptismi posse venire contendit, a recta fide probatur alienus. Is enim non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum, aut certe ita laesum putat, ut tamen quidam valeant sine revelatione Dei mysterium salutis aeternae per semetipsum conquirere. Quod quam sit contrarium, ipse Dominus (Joann. 6.) probat, qui non aliquos, sed neminem ad se posse venire testatur, nisi quem Pater attraxerit. Sicut & Petro dicit (Matth. 16.) Beatus es Simon Bar-jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in caelis est. Et Apollolos (1. Cor. 12.) Nemo potest dicere Dominum Jesum Christum nisi in Spiritu sancto.

CANON IX.

De adiutorio Dei.

63 Divini est muneris, cum & recte cogitamus, & pedes nostros a tristitia & injustitia abstinemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis atque nobiscum, ut operemur, operatur.

CANON X.

De sobem.

Adiutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est 64 implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint operi perdurare.

CANON XI.

De obligatione votorum.

Nemo quidquam Domino recte voverit, nisi ab illo 65 acceperit, sicut legitur (1. Par. 20.) Quae de manu tua accepimus, domus tibi.

CANON XII.

Quales nos diligit Deus.

Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ipsius do- 66 no, non quales sumus nostro merito.

CANON XIII.

De reparacione liberi arbitrii.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, ni- 67 si per gratiam baptismi non potest reparari, quod amissum, nisi a quo potuit dari, non potest reddi. Unde ipsa veritas dicit (Joann. 8.) Si vos Filios liberaveris, tunc vere liberi eritis.

CANON XIV.

De misericordia Dei.

Nullus miser de quantacumque miseria liberatur, nisi 68 qui Dei misericordia praevenerit, sicut dicit Psalmista (Psalm. 8.) Cito anticipes nos misericordia tua Domine. Et illud (Psalm. 9.) Deus Deus meus, misericordia eius praevenerit me.

CANON XV.

De mutatione praevicationis Adae.

Ab eo quod formavit Deus mutatur Adam, sed in pejus 69 per iniquitatem suam: ab eo quod operata est iniquitas mutatur fidelis, sed in melius per gratiam Dei. Illa ergo mutatio fuit praevicationis primi, haec secundum Psalmistam (Psalm. 76.) mutatio doctores ex alio.

CANON XVI.

Quod nemo gloriatur de substantia sua.

Nemo ex eo quod videtur habere, gloriatur, tam- 70 quam non acceperit, aut ideo se patet accepisse, quia litera extrinsecus, vel ut legeretur, apparuit, vel ut audiretur, insonuit. Nam sicut Apollolos dicit (Gal. 2.) Si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est. Porro autem si non gratis mortuus est, ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Inde habet, quicumque habet. Quisquis autem inde se habere negat, aut vere non habet, aut quod habet auferretur ab eo.

CANON XVII.

De fortitudine Christiana.

Fortitudinem Gentilium, mundana cupiditas, fortitudi- 71 nem Christianorum, Dei caritas facit, quae diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium, sed per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, nullis meritis gratiam praeveneritibus.

CANON XVIII.

De mercede boni operis.

Debetur merces bonis operibus, si fiant, sed gratia 72 quae non debetur, praecedit ut fiant.

CANON XIX.

Neminem, nisi miserante Deo, salvari.

73 Natura humana, etiam si in illa integritate in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsum, Creatore suo non adjuvante, servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit; quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?

CANON XX.

Nihil boni hominem posse sine Deo.

74 Multa in homine bona fiunt, quae non facit homo. Nulla vero facit homo bona, quae non Deus praestet, ut faciat homo.

CANON XXI.

De natura & gratia.

75 Sicut eis qui volentes in lege iustificari, & a gratia exciderunt, verissime dicit Apollolos (Galat. 2.) Si ex lege iustitia est, ergo Christus gratis mortuus est: sic & his, qui gratiam quam commendat, & percipit fides Christi, putant esse naturam, verissime dicitur: Si ex natura iustitia, ergo Christus gratis mortuus est: iam hic enim erat lex, & non iustificabat; iam hic erat & natura, & non iustificabat. Ideo Christus non gratis mortuus est, ut lex per illum impleteretur, qui dixit (Matth. 3.) Non vni legem servare, sed adimplere: & natura per Adam perdidit, per illum reparatur, qui dixit (Luc. 19.) venisse se querere, & salvare quod perierat.

CANON XXII.

De his quae hominum propria sunt.

76 Nemo habet de suo, nisi mendacium & peccatum. Si quid autem habet homo veritatis atque iustitiae, ab illo fonte est, quem debemus fovere in hac eremo, ut ex eo quasi guttis quibusdam irrorati, non deficiamus in via.

CANON XXIII.

De voluntate Dei & hominis.

77 Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt quod volunt, ut divinae serviant voluntati, quamvis volentes agant quod agunt, illius tamen voluntatis est, a quo preparatur & iubetur quod volunt.

CANON XXIV.

De palmitibus vitis.

78 Ita sunt in vite palmitis, ut viti nihil conferant, sed inde accipiant unde vivant. Sic quippe vita est in palmitibus, ut vitale alimentum subministrat eis. Ac per hoc & manentem in se habere Christum, & manere in Christo, Discipulis prodest & non Christo. Nam praeciso palmitis, potest de viva radice alius pullulare. Qui autem praecisus est, non potest sine radice vivere.

CANON XXV.

De dilectione qua diligimus Deum.

Profus donum Dei est diligere Deum: Ipse ut diligere- 79 tur, dedit, qui non dilectus dilexit. Displacientes amati sumus, ut heret in nobis unde placeremus. Diffundit enim caritatem in cordibus nostris Spiritus Patris & Filii, quem cum Patre amamus & Filio. Ac sic secundum supra scriptas sanctarum Scripturarum sententias, vel antiquorum Patrum definitiones, hoc Deo propitiante & predicante debemus & credere, quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus posset aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum est, possit, nisi gratia eum & misericordia divina praevenerit. Unde Abel iusto, & Noe, & Abraham, & Isaac, & Jacob omnique antiquorum Sanctorum multitudini, illam praedictam fidem, quam in ipsorum laudem praedicat Apollolos Paulus (Hebr. 11.) non per bonum naturae, quod prius in Adam datum fuerat, sed per gratiam Dei credimus fuisse collatam: quam gratiam, etiam post Adventum Domini, omnibus qui baptizari desiderant, non in libero arbitrio habere, sed in Christi novimus simul & credimus largitate conferri, secundum illud quod iam supra dictum est, & praedicat Paulus Apollolos (Philipp. 1.) Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. Et illud (Ephes. 2.) Deus qui cepit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri. Et illud (Timoth. 1.) Gratia salvi facti estis per fidem, hoc non ex vobis, Dei enim donum. Et quod de seipso ait Apollolos: Misericordiam consecutus sum, ut fidelis essem. Non dixit, quia eram, sed ut essem. Et illud (1. Cor. 4.) Quid habes quod non accepisti? Et illud (Jacobi 1.) Omne datum bonum, & omne donum perfectum deservitum est, descendens a Patre luminum. Et illud (Joann. 3.) Nemo habet quicquam boni, nisi illud datum fuerit desuper. Innumerabilia sunt sanctarum Scripturarum testimonia, quae possunt ad probandam gratiam proferri, sed brevitate studio praetermissa sunt: quia & revera cui pauca non sufficient, plura non proderunt. Hoc enim secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quae ad salutem pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere. Aliquis vero malos divina potestate praedestinos esse, non solum non credimus, sed etiam, si sunt qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus. Hoc etiam salubriter profiteamur & credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamus, sed ipsa nobis, nullis praecedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat, ut & baptismi sacramenta fideliter requireamus, & post baptismum cum ipse adiutorio, ea quae sibi sunt placita, implere possimus. Unde manifestissime credendum est, quod & illius Latronis quem Dominus ad Paradisi patriam revocavit, & Cornelii Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, & Zachaei, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides, non fuit de natura, sed divinae largitatis donum.

Agendum hic esset de erroribus Lutherianorum & Calvinistarum in materia de gratia & libero arbitrio. Sed de illis fuisse egimus in Apologia Thomistarum, ad calem Tractatus de voluntate Dei, in fine Tomi primi hujus editionis apposita. Videri etiam possunt quae de erroribus illis scripsimus in Manuali Thomistarum, in Appendice ad Tractatum de gratia cap. 4. §. 2. & 3.

TRACTATUS OCTAVUS DE GRATIA.

PRÆFATIO.

Expositio Pelagianorum & Semipelagianorum erroribus, unde facile colligi possit, inter recentiores Theologos qui proprius ad veritatem accesserint, vel ab ea longius absint: superest ut de Divina Gratia, cujus jam supra commendationem dedi, Tractationem instituum: cui sana navanda opere eo me libentius accingo, quod non alia minor rependenda merces promissa sit quam eterna vita consecutio: Qui elucidant me, vitam eternam habebunt, (Ecclesiastici 24.) quo quidem præmio, ut cum Bernardo loquar, ego frandari nolim; Est etiam præter amplissimam mercedem, quam demum pollicetur, id nobilitate sua, & beneficii, que etiamnum conferret, meretur, ut in explicationem & laudem gratiam omnia vires suas intendant, nullique labori parcant. Nam ut præter cetera, que Superiori Præfatione præmissa sunt, que hic obvia occurrunt & bene utro sese ingerunt subiungam. Quid existimas naturam, quam nobilitatem explicare me sumpsit? si Augustinum consulo, interioris hominis pulchritudo, non tam mentis candor: si Ambrosium, Dei pictura, & apud Irenæum Dei imago, que similitudo Divinitatis lineamenta refert: si Macarium, Vellus celestis pulchritudinis, & apud Irenæum Dei imago, que similitudo Divinitatis lineamenta refert: si Isidorum, hæc materiam, que illud Propheta Isaiæ 40. variis modis impleri posse, mammilla Regum lactaberis, Denique si Dominum cap. 4. fons aquæ viventis in vitam eternam, & que eo redit unde primo manavit, ne illud Divina gratia desit, quod elementari aqua genium esse dicitur, ut quantum ascendent, tantum ascendat, summæ principium vel altitudinem reperat. Hæc habet Divina Gratia, hic titulus ornatur, hæc beneficia mortalibus & celestibus conferre, ne non minus in Angelos quam homines beneficium vim exerat, sed ubique imperet, & omnium linguæ & Angelorum & hominum celebranda sit. Ceterum hoc habet Divina Gratia, quod ingentes res, que sua magnitudine humilia ingenia procul arceant, & quibus velis obtem que eas muniret, difficultatem natura objecit. Verum me nulla difficultas terret. (AMICE LECTOR) nullus, ut spero, obest morabitur. Id enim eximium est Scholæ Thomistica, præter Angelicum præceptorem, quem ubique ad eum sequitur, hic semper Augustinus præter, qui toti Ecclesiæ & Anselmum & milles olim prævit, & que duce pugnant, & vicit. Hi duo Gratia Divina fidissimi interpretes, hi duo Spiritus Sancti lyra, hæresum molles, & Ecclesiæ montes, qui primo Divina Gratia radiis exceperunt, ut undique spargerent. Nam quod ad Augustinum pertinet, notissimum est, gallensis suffragii, Innocentium, Zosimum, Celestinum, Leonem, Hormisdam, huius de gratia doctrinam conserasse; & de D. Thomæ Ecclesiæ canis:

Collaudetur Christus Rex glorie,
Qui per THOMAM, lumen Ecclesiæ,
Mundum replet DOCTRINA GRATIAE.

DISPUTATIO PRIMA.

De Necessitate Gratia.

Ad questionem 109. Divi Thomæ.

Nequam ad litteram D. Thomæ accedamus, & disputationem istam aggrediamur, quatuor breviter hic præmittenda sunt. Primum est, Sanctum Doctorem in titulo quest. 109. appellare gratiam, principium exterioris humanorum animæ, non inhærentive, sed egressive: quia licet ponat aliquid in anima, vel per modum habitus, ut gratia sanctificans, vel per modum motionis, ut gratia auxilians, illud tamen ex intrinseca nature non dimittat, sed ab exteriori principio, Deo scilicet, ut operante supra totius nature exigentiam, procedit: sicut lapis dicitur moveri a principio extrinsecò, quia licet impulsus illi inhereat, tamen a principio exteriori causatur.

Secundum est, nomine gratia, significari dona gratia & liberaliter a Deo collata: unde quia illa triplicis generis sunt, triplex etiam est gratia acceptio & significatio: una largi & impropria, que comprehendit quodcumque beneficium a Deo nobis gratis & liberaliter concessum, sive ad naturam pertinet, sive supra naturam sit: unde Patres sextæ Synodi, actione 11. in Epistolâ ad Sophronium, Angelorum immortalitatem, licet ipsis connaturalis; nomine gratia afficit, & Augustinus Epist. 95. & 105. observat rerum creationem & conservationem gratiam vocari posse: quia gratis & liberaliter a Deo concepitur. Hanc gratiam negavit Pelagus: immo Patres Concilii Palæstini sefellit, concedens necessitatem gratia ad opera salutaria, sed gratia nomine dolesse beneficium creationis intelligens, ut Tractatu præcedenti disput. 2. artic. 1. declaravimus. Alia acceptio gratia est magis propria, & non se extendit ad quodcumque donum, in creatione gratis & liberaliter a Deo concessum, sed dumtaxat ad dona aliqua naturalia, omnino indebita, quale in statu innocentie fuit donum inregritatis, & cuiusmodi etiam sunt in statu nature lapsæ auxilia quedam infra ordinem nature specialia, que dantur ad aliqua opera difficilia & heroica ordinis naturalis exercenda, ut infra patebit. Tertia demum est ma-

xime propria, & significat solum dona & beneficia supra totum nature debitum nobis per Christum exhibita, in ordine ad nostram salutem: & hæc est propria & Theologica gratia consideratio, de qua in hoc Tractatu actuali sumus: quamvis interdum de gratia secundo modo accepta mentionem sumus facturi, præcipue disputatione sequenti.

Tertio, observandum est, gratiam propriissime dictam, ob diversâ munia que exhibet, quinque præcipue nominibus insigniri: vocatur enim elevans, sanctificans, sanans, movens, & auxilians. Dicitur elevans, quia elevat hominem ad ordinem supernaturalem, vel per modum habitus, ut gratia habitualis, & virtutes infuse; vel per modum dispositionis, ut auxilium collatum ad actum contritionis. Vocatur sanctificans, seu justificans, quia animam mundat a peccato, & deo totius sanctitatis & puritatis tonti conjungit. Appellatur sanans, quia potentias animæ per peccatum deordinatas, læsas, & debilitatas, ordinat, sanat, & restituit. Dicitur movens, quia animam movet, & applicat ad actus supernaturales eliciendos. Denique adjuvans, seu auxilians nuncupatur, quia hominem adjuvat, eique vires & auxilium præbet ad operandum, & ultimum finem obtinendum; unde quidquid in nobis est sanctitatis, pietatis, virtutis, salutis, justitie, & meriti, totum illi debemus, juxta illud Apostoli: Gratia sum id quod sum.

Denique observandum est, quod Sanctus Doctor ad probandum gratiam esse, ostendit illam necessariam esse: quia sicut in naturalibus divina providentia non desit in necessariis, ita nec desit in supernaturalibus, & ideo si gratia est necessaria, bene sequitur quod Deus eam conferat. Primum vero agit de necessitate gratia ad attingendum bonum, vel vitandum malum, disputat de ejus necessitate in ordine ad cognitionem veri: quia veritatis cognitio ad volutionem boni, & rectam operationem requiritur. Unde fit

ARTICULUS I.

An homo in statu nature lapsæ possit sine gratia, seu speciali auxilio, omnes veritates naturales, tam speculativas, quam practicas cognoscere?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia.

Notandum primo, veritatem aliquam dupliciter dici naturalem: Primo ex parte rei, ut cum consistit in ipsis rebus naturalibus, cuiusmodi sunt Deus ut auctor & finis nature, & omnia que ordinantur ad istum finem, & finem supernaturalem nullo modo respiciunt: Secundo ex parte mediæ aut luminis que cognoscitur, ut cum cognosci potest lumine naturali nostri intellectus. Et quia hoc lumen est tantum sufficiens ad ea objecta cognoscenda, in quorum notitiam per sensibilia possumus devenire, ideo illa tantum veritates dicuntur hoc modo naturales, que ex sensibilibus cognosci possunt, ut docet D. Thom. art. 1. Præterit ergo difficultas procedit solum de veritatibus naturalibus hinc posteriori modo: nam ex his que dicuntur naturales priori modo, certum est multas non posse cognosci ab homine viribus sua nature, ut patet de cogitationibus cordium, de futuris contingentibus, de præteritis, que nullum sui vestigium reliquere, & de his que tunc intra orbem celestes, aut que latent in vicibus terre, vel in profundo maris, que naturaliter sunt abscondita nobis, propter impedimentum physicum quod habent ne obijantur sensibus nostris.

Notandum secundo, veritates naturales, sive ex parte rei, sive ex parte mediæ, subdividit in speculativas & practicas: speculative dicuntur que non pertinent ad operationem, sed solum ad cognitionem; practicae vero, que ordinantur ad operationem, vel movendo ad eam, vel ipsam dirigendo: unde dicitur quod intellectus speculativus, extentione fit practicum.

Notandum tertio, veritatem practicam tripliciter posse cognosci: Primo in universalibus, ut v.g. succurrendum est egenis, furtum est fugiendum, &c. Secundo in particulari, ut v.g. hic & nunc succurrendum est huic egeno: Tertio, cum imperio efficaci intellectus practici, ut v.g. nunc succurre ipsi. Non agimus hic de veritatibus practicas primi generis, quia ista pertinent ad Philosophiam moralem, & de his est eadem ratio ac de speculativis; nec de veritatibus practicas tertii generis: cum enim opus voluntatis sit necessarium cum hujusmodi imperio efficaci intellectus conjunctum, sic cognoscere verum practicum, idem est ac velle & operari bonum morale, da quo art. 3. dicemus: loquitur ergo solum de veritatibus practicas secundi generis.

Notandum quarto, veritates tam speculativas, quam practicas, posse in præsentibus dupliciter considerari, divise nimirum, considerando unam vel aliquas seorsum ab aliis, vel collective, totam ipsarum collectionem attingendo, seu nullas ab aliis separando.

Notandum quinto, duplicem solere distingui potentiam: Unam physicam, que attenditur respectu proportionem & commensurationem ad actum, abstrahendo a difficultatibus, occupationibus, impedimentis, &c. Alteram moralem, que non solum dicit proportionem ad actum vel objectum, sed etiam carentiam omnium impedimentorum que possunt eam prohibere ne exeat in actum, vel saltem ne ita prompte & expedite operetur: verbi gratia, homo sanus & liber a vinculis seu compediibus, censetur habere non solum potentiam physicam, sed etiam moralem ad ambulandum: Ille vero qui laborat podagra, aut compediibus detinetur, physice quidem potens est ad ambulandum, non tamen moraliter, quia non est liber ab impedimentis.

Notandum sexto, quod quando querimus, an homo in statu nature lapsæ possit cognoscere veritates naturales sine gratia, loquimur de gratia actuali, sive auxiliante, non vero de habituali, seu sanctificante, quia manifestum est talem gratiam ad cognoscendas veritates naturales non esse necessariam, cum Aristoteles, Plato, & alii Philosophi Gentiles, ex privati, plures veritates naturales, de existentia & unitate Dei, alique ejus attributis, ex creaturis agnoscerint, juxta illud Apostoli ad Roman. 1. Quod notum est Dei, manifestum est illis, invisibilia quippe, &c. unde cum Augustinus 1. Soliloqu. cap. 2. dixisset: Deus qui nonnis mandos verum scire voluisti, hoc retractat lib. 1. Retract. c. 4. Quia, inquit, responderi potest, multos etiam non mundos, multa scire vera, ut etiam refert D. Thom. hic art. 1. in argum. sed contra.

Denum observandum est, quinque a Theologis solere distingui status nature humane, nempe statum nature pure, nature integræ, innocentie, sive justitie originalis, nature lapsæ, & nature per gratiam reparatæ, de Theol. Gener. Tom. IV.

quibus fute egimus in Tractatu de homine & statibus nature humane, quem in fine Tomi secundi reperies. His præmissis,

Circa resolutionem propositæ difficultatis quatuor versantur sententia: Prima fuit quorundam antiquorum, quos, suppresso nomine, refert & refellit S. Thom. in 2. dist. 28. quest. 1. art. 5. afferentium hominem in statu nature lapsæ, nullam veritatem naturalem sine auxilio gratia posse agnoscere. Quam opinionem, jam obliivium traditam, suscitavit Vasquez hic disput. 188. cap. 2. ubi docet notitiam cuiuscumque veritatis naturalis, que aliquo modo movet affectum ad recte vivendum, non posse haberi sine auxilio gratia per Christum: quæ vero ad virtutem non movet, posse quidem haberi sine ulla gratia Christi, non tamen sine auxilio gratia Dei. Illum sequitur Meratus disput. 1. de gratia sect. 2. In eo tamen differt Vasquez ab antiquis illis Theologis, a D. Thom. citatis, quod isti indigentiam specialis auxilii ad cognoscendas veritates naturales ex ignorantie vulnere, per originale peccatum humane nature infusio, peti dicebant, ille vero vult eam provenire, non ex defectu virium, aut vulnere ignorantia, sed ex differentia & contingencia quam habet intellectus, ut moveatur ad hoc potius objectum, quam ad illud.

Secunda sententia tenet posse quidem hominem lapsum solis viribus nature cognoscere multas veritates naturales tam speculativas, quam practicas, non tamen omnes divise, quia datur aliqua ita difficiles, ut ad eas attingendas specialis gratia requiratur. Hanc tenent Montizino, Granado, & quidam alii ex Recentioribus; & de veritatibus practicas probabilem existimat Curiel, & Martinez.

Tertia affirmat intellectum hominis lapsi posse cum solo concursu generali cognoscere omne verum naturale speculabile, non solum divise, sed etiam collective. Pro hac referri solent Durandus in 2. dist. 28. quest. 1. Cajetanus, & Medina hic artic. 1. Sed Durandus & Medina id expresse non afferunt de tota collectione veritatum, & intelligi possunt de omni vero divise sumpto: Cajetanus vero in eam magis inclinare videtur, cum non agnoscat vulnus ignorantia in intellectu speculativo, sed dumtaxat in practico.

Quarta denique existimat posse omnes istas veritates divise ab homine lapsæ, abique speciali gratia & illustratione cognosci, non tamen collective. Hæc est communis inter Thomistas, quos sequuntur plures ex extraneis.

§. II.

Prima opinio rejicitur.

Dico primo: Homo lapsus, cum solo concursu generali, & abique speciali gratia, seu illustratione, aliquas veritates naturales, tam ex speculativis, quam ex practicas, potest cognoscere.

Prima pars conclusionis probatur primo ex D. Thomâ hic art. 1. ubi sic habet: Ad cognitionem cuiuscumque veri homo indiget auxilio divino (id est concursu generali) ne intellectus a Deo moveatur ad sum actum, non autem indiget ad cognoscendam veritatem in omnibus, nova illustratione superaddita naturali illustrationi, sed in quibusdam que excedunt naturalem cognitionem.

Respondet Vasquez, quod cum D. Thomas asserit hominem non indigere nova illustratione superaddita illustrationi naturali ad cognoscendam veritatem in omnibus, vult dicere quod homo non indiget quidem ad cognitionem cuiuscumque veritatis nova illustratione, sive gratia, que fit habitualis, & supernaturalis ordinis, nihilominus indiget auxilio Dei, id est, dono speciali gratia actualis, naturalis ordinis.

Sed contra. Licet D. Thomas, loco citato, asserat hominem indigere auxilio Dei ad cognitionem cuiuscumque veritatis, nomine tamen auxilii divini, non intelligit donum speciale gratia actualis, sed generalem dumtaxat concursum prima cause cum omnibus causis secundis: loquitur enim de auxilio Dei communi intellectui, & ceteris agentibus creatis, ut constat manifeste ex eo quod immediate ante verba citata comparet intellectum humanum cum aliis agentibus creatis, quantum ad indigentiam auxilii divini, quod appellat motionem ad agendum: auxilium autem Dei, commune intellectui & aliis causis secundis, non est speciale, sed generale, ut constat: Afferit ergo S. Doctor intellectum hominis, cum solo concursu Dei generali, absque dono speciali gratia, etiam actualis & naturalis ordinis, posse cognoscere aliquas veritates naturales. Quod confirmatur alio ejus testimonio ex 2. sent. dist. 28. q. 1. art. 5. ubi loquens de veritatibus naturalibus, sic ait: Dicendum est quod hæc vera sine omni lumine gratia superaddito, per lumen naturale intellectus agentis, cognosci possunt.

Probatur secundo eadem pars ratione quam idem S. Doctor hic artic. 1. his verbis infumat: Unaquaque forma, indita